

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17341-08-24 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט שמואל מנדלבוים

עותרים תנו לחיות לחיות (ע"ר)
ע"י ב"כ עוה"ד וולפסון ובן דוד

נגד

משיבים 1. עיריית חיפה
ע"י ב"כ עוה"ד קליין ומוסקוביץ

2. רשות הטבע והגנים ירושלים
ע"י ב"כ עוה"ד הראל

1

2

פסק דין

1. לפני עתירה שהוגשה ע"י עמותת "תנו לחיות לחיות" (להלן - "העותרת"), שבה מבוקש להורות למשיבה 1 – עיריית חיפה (להלן - "העירייה") ולמשיבה 2 – רשות הטבע והגנים (להלן - "רט"ג"), כדלקמן:

א. שלא לבצע בעצמן או באמצעות אחר, פעולות המתה של חזירי בר, מבלי לקבוע קריטריונים ברורים, המבוססים על הנחיות ונהלים, הקובעים את התנאים להמתת חזירי בר בשטחי העירייה והסביבה, ובהלימה למבחנים שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון לעניין המתת בעלי חיים.

ב. שלא לאצול כל סמכות שבשיקול דעת לעניין פגיעה בחזירי בר לגורמים פרטיים, ושלא לאפשר כל פעולה של המתת חזירי בר מבלי פיקוח בשטח של גורם מקצועי מטעמן של העירייה ורט"ג.

ג. ביחס לרט"ג התבקש שלא ליתן היתרי צידה או פגיעה בחזירי בר לגורמים מטעם העירייה מבלי שייקבעו נוהלים ברורים כמבוקש בסעיף א' לעיל, ויתקיימו התנאים המפורטים בסעיף ב' לעיל, ומבלי שאותם היתרים יותנו בבחינה של התקיימות הקריטריונים בכל חזיר, טרם החלטה על המתתו, ורק בהתאם לטעמים הקבועים בסעיף 3 לחוק להגנת חייית הבר – התשט"ו-1955 (להלן - "החוק להגנת חייית הבר").

18

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

תמצית הרקע העובדתי והמשפטי

2. כעולה מכלל כתבי הטענות, אין בין הצדדים מחלוקת על כך שחזיר הבר הינו חיית בר מוגנת המוגדרת בסעיף 1 לחוק להגנת חיית הבר כ"חיית בר שאינה ציד, מזיק או חיית בר מטופחת" ואשר לגביה נקבע בסעיף 2 לחוק הנ"ל כי "לא יצוד אדם ציד, או חיית בר מוגנת, אלא ברישיון ציד או בהיתר על פי סעיף 3" (דגש שלי ש.מ.).
3. סעיף 3 לחוק להגנת חיית הבר העומד במוקד המחלוקת בין הצדדים מסדיר את נושא הוצאת רישיון ציד או היתר ציד והוא קובע כי: "שר החקלאות רשאי להעניק רישיון לשם ציד ציד, ולהתיר, בהיתר צידה כללי או מיוחד צידת חית בר למטרות מדעיות, לרבייה, לשמירת האיוון בטבע, למניעת נזקים לחקלאות, למניעת סכנה לאדם או לחי ולמניעת מחלוקת מידבקות בהם" (דגש שלי ש.מ.).
4. אין בין הצדדים מחלוקת גם על כך שבתחומי העיר חיפה בוצעו ומבוצעות פעולות של המתת חזירי בר, באמצעות ציידים מורשים, והעתירה מתמקדת בהיתרי צידה מיוחדים (להלן – "ההיתרים המיוחדים") שניתנו ע"י רט"ג החל מחודשים אפריל – מאי 2024 (דוגמאות צורפו כנספח "5" לתשובת רט"ג). בהיתרים המיוחדים הותרה המתתם של חזירי בר בירי וצוין כי סיבת הפניה למתן ההיתרים הייתה "חשש מהעברת מחלות, חשש מתקיפה, מטרדי רעש, נזק לגינות – חפירה ועקירה, נזק לגינות – צנרת, נזק לתשתיות, מטרדי לכלוך וריח, מטרד אחר". כן צוין כי שיטות הירי המותרות הן: ירי בהליכה, ירי ממארב, ירי מרכב עומד, סריקה באמצעות זרקאור.
5. על הצורך העקרוני בהמתת חזירי בר עמדו רט"ג והעירייה בהרחבה בתשובותיהם, ואציין כי לא מצאתי כי העותרת חולקת על הנתונים העובדתיים שהובאו ע"י המשיבות והמבססים את טענת הצורך בהמתה במקרים מסוימים.
6. כפי שפירטו המשיבות, בשנים האחרונות קיימת עליה בפעילותן של חיות בר במרחב העירוני בישראל, ואחד המקרים הבולטים של תופעה זו הוא חדירתם של חזירי בר לתחום העירוני של העיר חיפה. בהקשר זה ציינה רט"ג כי חזיר הבר הוגדר כ"מין מתפרץ" שהינו מין מקומי שאוכלוסייתו גדלה מעבר לנושך הנשיאה הטבעי בשטח, באופן הגורם להפרת האיוון האקולוגי בשטחים טבעיים ולנזקים בחקלאות. צוין כי מטעם זה, רט"ג הוציאה לאורך השנים היתרי צידה כלליים לחזירי בר, ובשנים 2020 – 2023 ניצודו בממוצע כל שנה כ-12,500 חזירי בר.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

7. באופן ספציפי, תופעת התפרצות אוכלוסיית חזירי הבר ניכרה במלוא עוצמתה בעיר חיפה, ולעתירה צורף (נספח 1) דו"ח משותף שערכו העירייה ורט"ג שכותרתו "חזירי בר בחיפה: דרכי התמודדות עם התבססותם בעיר 2022-2023" (להלן – "הדו"ח המשותף"), ובהקדמה לו צוין כי "הצורך לקדם מיזם להתמודדות עם בעיית החזירים בעיר חיפה עלה מן השטח לאחר שגידול יתר של אוכלוסייתם יצר קונפליקט חסר תקדים בתחומי העיר תוך השפעה על דפוסי החיים של התושבים, חבלה בתשתיות ציבוריות ואף פגיעה גופנית בתושבי העיר...".
8. כמו כן בתקציר לדו"ח המשותף (עמ' 26 לנספחי העתירה) צוין כי חיפה הנושקת לגן לאומי הר הכרמל בדרומה מתאפיינת בריבוי שטחים טבעיים וטבעיים למחצה במערבה או בליבה וכי "מאפיינים אלו מספקים לחזירי בר מקום מסתור הרחק מהתושבים המאפשרים להם לצאת לגיחות לשיחור מזון ברחבי העיר, בנוהגם כך נראה כי בשנים האחרונות איבדו החזירים כל חשש מפני בני אדם ואף קבעו את משכנם בלב שכונות מגורים ובאזורים בנויים. הצרה היא שאוכלוסיות של חזירי בר בעיר יוצרות חיכוך עם התושבים, ולחיכוך זה פנים רבות: הרס גינות, פיזור אשפה בעיר, תאונות מסוכנות, חטיפה של שקיות ותיקים מתושבים, ובמקרים ספורים גם תקיפה של תושבים".
9. אפנה בעניין זה גם לתצהירו של עו"ד מרדכי כהן-ניסן (להלן – "תצהיר כהן ניסן") המייצג החל משנת 2019 את העירייה בין היתר בתיקי הביטוח שלה (נספח יב' לתשובת העירייה), ואשר טען בתצהירו מיום 10.10.24 כי בשנים האחרונות עלה באופן הדרגתי מספר הפניות לעירייה בכל הנוגע לנזקים שנגרמים, לרכוש ולגוף, על ידי חזירי הבר בתחומי העיר. כן הודגשה התופעה של התקרבות חזירי בר לאזורי מגורים ואף לבני אדם שהסתיימה במספר מקרים בחטיפה של שקיות ותיקים וצוין כי חלק מחזירי הבר התרגלו לאכילה ממאגרי מזון של בני אדם כגון אשפה או מזון שמושאר לחתולים, דבר הגורם להם לשינוי התנהגותי ולהתרגלות לסביבת בני אדם (סעיף 9 לתצהיר).
10. יותר מכך, עו"ד כהן ניסן פירט נתונים של 10 תיקי תביעה שנוהלו כנגד העירייה, שבהם היא נתבעה לשלם פיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לתובעים עקב התקלותם בחזירי בר (סעיף 12 לתצהיר). כך ורק לשם הדוגמא צוין על ידו אירוע מיום 3.7.21 ברח' מרטין בובר 10 חיפה שבו חזיר בר רדף אחרי התובע דחף והפיל אותו ולתובע נגרם שבר בכתף ונקבעה לו נכות בשיעור של 10%, ותביעתו כנגד העירייה הסתיימה בפשרה שבה שולם לו סך של 80,000 ₪ (סעיף 12ג) לתצהיר). כן פורטו נתוני התלונות על נזקי גוף ורכוש עקב פגיעת חזירי בר, המצביעים על עלייה ניכרת בתלונות (כך לדוגמא בשנת 2019-12 פניות לעומת 46 פניות בשנת 2023).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

11. עוד צוין כי עד כה שילמה העירייה סך של 1,262,859 ₪ פיצויים בגין נזקי גוף ורכוש בשל פגיעות חזירי הבר ואומדן דרישות ותביעות שטרם שולמו עומד על סך של 4,290,267 ₪, כאשר מתוך סכום זה אמדן הפיצויים בגין נזקי גוף שאירעו בשנת 2023 בלבד עומד על סכום של 1,889,741 ₪.

12. בנוסף הופניתי לחוות דעת מקצועית שערך ד"ר תומר ניסימאן, רופא וטרינר מומחה לבריאות ציבור וטרינרית, מיום 8.8.24 (נספח ד' לתשובת רט"ג) (להלן- "חו"ד ניסימאן"), אשר ביסס את חוות דעתו על נתונים שנאספו בתקופה בין השנים 2022 – מרץ 2024 שלגביה צוין כי "במסגרת תכנית משותפת בין רשות הטבע והגנים ועיריית חיפה לצמצום הקונפליקט אדם – חזירי בר מתפרצים, נלכדו חזירי בר סוררים במלכודות ועברו המתת חסד הומנית. במסגרת זו בתקופת זמן זו באופן ייחודי – בקירוב, מכלל החזירים שנלכדו נלקחו דגימות דם מלא, סרום עליות וקרציות ובוצעו בדיקות שונות במכון הווטרינרי". כן צוין כי החל מחודש אפריל 2024 במסגרת חידוש ההיתר לפעולת המתת חזירי בר סוררים לבקשת עיריית חיפה באמצעות ירי, "הועברה הנחייה מקצועית לדגום 10% מחזירי הבר שיומנתו במסגרת ההיתר" (סעיפים 6-7 לחו"ד ניסימאן).

13. ד"ר ניסימאן בחן בחוות דעתו את כלל הנתונים שהתקבלו מהבדיקות שנערכו וקבע כי "תוצאות הסקר מעידים לכל הפחות, כי התפרצות החזירים וקרבתם לאדם מגלמים פוטנציאל לתחלואה". עם זאת הודגש כי אין בכוונת הסקר "לייצר הפחדה, דמוניזציה או הצדקה לדילול החזירים אלא לשקף קיום סיכונים פוטנציאליים אפשריים לבריאות הציבור ושמירת הטבע הנובעים עקב ריבוי וסמיכות של מין מתפרץ לאדם". כן הודגש כי נדרשת בחינה משלימה האם הנתונים שנדגמו רק בעיר חיפה מצביעים גם על תחלואה מוגברת בחזירי הבר ביחס למקומות אחרים בישראל (סעיף 9 לחו"ד ניסימאן).

14. המפגעים והסכנות שפורטו לעיל הנשקפים מתופעת ריבוי חזירי הבר "והתפרצותם" לתחומי המרחב העירוני, הובילו את העירייה ורט"ג לפעול במשותף לצמצום הקונפליקט עם חזירי הבר בחיפה וכך בתקציר דו"ח המשותף מצוין כי: "כדי להתמודד עם מכת החזירים גיבשו רשות הטבע והגנים ועיריית חיפה בנובמבר 2021 מיזם משותף בגישה כוללת, המושתתת על ארבעה עקרונות ממשק עיקריים:

- תברואה (סניטציה): צמצום הגורמים המושכים את החזירים לשכונות, קרי מזון ומים זמינים, בדרכים עיקריות אלו: הפחתת פסולת עירונית המפוזרת ברחובות וליד פחי אשפה ומניעת גישה של חזירי בר אליה באמצעות הרקת פחי אשפה וניקוי השטח בשעות הערב; הצבת פחים ואשפתונים מיוחדים; הפחתת מקורות מים זמינים וטיפול בנזילות ביוב; שתילה של עצים ללא פרי או כל עצים מניבי פרי שחזירים לא אוכלים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 • חסימת נתיבי חדירה לשכונות: איתור נתיבי חדירה של חזירי בר מהשטחים הטבעיים
- 2 לשכונות בדרום ובמערב העיר; שכלול מחסומים טבעיים ומלאכותיים קיימים ומציאת
- 3 פתרונות גידור ייחודיים.
- 4 • לכידת פרטים סוררים: איתור חזירי בר שאיבדו חשש מפני בני אדם ועלולים לסכן את
- 5 הציבור, מעקב אחריהם ואחר כך לכידתם והמתתם על ידי וטרינר.
- 6 • הסברה, שיתוף הציבור ואכיפה: צמצום מקורות המזון של חזירי הבר ואיתור אתרי
- 7 האכלה בשיתוף תושבי העיר; הכוונה של הפיקוח העירוני לאכיפה נגד המאכילים לפי
- 8 חוק עזר עירוני; חיבור והפצה של חומרי הסברה על "הנחיות האכלת חתולים
- 9 באחריות" ועל שפע המזון לחזירי הבר בעיר".

10
11 15. בתקציר הדו"ח המשותף, אשר התייחס כאמור לשנים 2022-2023 פורטו בתמצית תוצאות
12 המיזם והודגש כי פינוי אשפה בשעות הערב ופחים מיוחדים "הוכיחו שהם רבי חשיבות
13 במניעת גישה של חזירי בר למזון, אך טעונים שיפור". כן צוין כי סגירת נתיבי גישה לחזירים
14 הינה אמצעי אפקטיבי רק כאשר התושבים מקפידים על תחזוק גדרות וסגירת שערים
15 החוסמים דרכי גישה. כן צוין כי המתה של חזירי בר סוררים הניבה הצלחה משתנה משכונה
16 לשכונה, כאשר בחלק מהשכונות פעולות ההמתה הביאו להפחתה כמעט מלאה של דיווחים
17 על חזירי בר, ובשכונות אחרות במידה מופחתת, ובכל מקרה צוין שבהעדר הקפדה על חסימת
18 מקורות המזון לחזירי הבר, גם במקומות בהם בוצע דילול של חזירי הבר, הדיווחים עליהם
19 חזרו.

20
21 16. בסיכום צוין כי במהלך הפרויקט חלה ירידה משמעותית בכל המדדים והוכח כי "שילוב של
22 תברואה, גידור והשלמה על ידי ממשק המתה של פרטים סוררים, יצרו את הממשק היחידי
23 שבוצע בחיפה שהראה ירידה מובהקת בעוצמת החיכוך עם התושבים".

24
25 17. בנוסף לאמור בדו"ח המשותף, פירטה העירייה בתשובתה את הפעולות שבוצעו ומבוצעות על
26 ידה בתיאום ושיתוף עם רט"ג בין השנים 2019-2024 ובכלל זה איתור מוקדי אשפה ושילוב
27 פינוי אשפה גם בשעות הערב, עריכת סקר בנושא חזירי הבר בעיר חיפה, קיבוע והוספת
28 שרשראות למתקני אשפה בניסיון לצמצום הפיכתם ועוד (סעיף 59 לתשובת העירייה).

29
30 18. כן צוין כי בחודש אוגוסט 2021 התקשרה העירייה עם רט"ג בהתקשרות שעודנה בתוקף היום
31 ובמסגרתה מונה פרויקטור מטעם רט"ג שאחראי בין היתר להנחות ללוות ולפקח על ביצוע
32 הפעולות הנדרשות לטיפול בחזירי הבר. כן צוין כי בחודש יולי 2022 ביצעה העירייה
33 התקשרות לקבלת שירותים ללכידה, טיפול וטרינרי ועוד בנושא חזירי הבר, וכחלק
34 מהתקשרות זו בוצעו פעולות "ניטור" להמתה של פרטים "סוררים" באמצעות מלכודות.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

19. העירייה הדגישה כי בין השנים 2019-2024 הושקעו על ידה 13,341,000 ₪ בטיפול הוליסטי בנושא חזירי בר, ולדוגמא צוין כי העירייה השקיעה - 2,349,000 ₪ בגידור כנגד חזירי בר, 2,077,000 ₪ באשפתונים, 2,341,000 ₪ בקיבוע פחי אשפה, סך של 4,242,000 ₪ בלכידה העתקה ודילול חזירי בר ו-500,000 ₪ בטיפול בחזירי בר (סעיף 62 לתשובת העירייה).

20. בנוסף פירטה העירייה כי השקיעה משאבים מרובים ותגברה באופן ניכר את עובדי אגף האכיפה העוסקים בנושא חזירי הבר הן בליווי תושבים החוששים מחזירי הבר, והן בנקיטת הליכי אכיפה כנגד האכלה לא אחראית של חזירי הבר ע"י תושבים וכן את עובדי אגף התברואה לצורך הטיפול בפינוי אשפה מוגבר ותחזוקת פחי אשפה.

21. בצד האמור צוין כי למרות הפעולות חסרות התקדים שנוקטת העירייה, ושלמיטב ידיעתה אינן מבוצעות ברשויות אחרות, תופעת חזירי הבר הלכה והתגברה עם השנים, עובדה שבאה לידי ביטוי בהגדלה ניכרת של כמות הדיווחים והתלונות על פגיעה ונזקים שנגרמו עקב חזירי בר וצוינה הגשת תובענה ייצוגית (ת"צ 72607-07-24 **בן שמחון נ' עיריית חיפה**) שבה מבוקש פיצוי בסכום כולל של 700 מיליון ₪!! לקבוצת הנפגעים ממפגש עם חזירי בר (זאת בנוסף לנתוני התביעות בתצהיר כהן ניסן).

22. בהקשר זה ציינה העירייה כי עוד בתקופתה של ראשת העירייה הקודמת בשנת 2023 התקיים דיון אצל הממונה על המחוז, שהמליץ בסיכומו של דבר על נקיטת שורת פעולות לטיפול הוליסטי בחזירי הבר הכולל בין היתר **"אישור הגורמים הרלוונטיים לפעולות אינטנסיביות לדילול לרבות טיפול בפגרים"** תוך הקצאת סכום של 3.8 מיליון ₪ בשנים 2023-2025 לטיפול בהוצאת ודילול חזירי בר סוררים (נספח א' שצורף לנספח 14 לעתירה). כן הפנתה העירייה להמלצת המדען הראשי של רט"ג שהתקבלה בחודש אפריל 2024 להמשיך בדילול וקבע כי **"הצירוף של סניטציה גידור ודילול הם הפתרון"** (נספח ב' לנספח 14 לעתירה).

23. מכל מקום, לטענת העותרת החל מבחירתו של ראש העירייה החדש מר יונה יהב חל שינוי מהותי במדיניות העירייה ולכך אתייחס בהמשך. בשלב זה אתמקד ברקע העובדתי ואין מחלוקת על כך שביום 17.4.24, נערך ונחתם מסמך הבנות בכתב בין העירייה ובין רט"ג (חלק מנספח 14 לעתירה) (להלן - **"מסמך ההבנות"**), שבו מצוין ההסכם הקודם הקיים בין הצדדים משנת 2021 והרצון להמשיך שיתוף פעולה. כן צוינה מחד, הצהרת רט"ג לפיה תעמיד לעירייה באמצעות פרויקטור מטעמה את כל ההיתרים והאישורים הנדרשים **"למתן מענה ענייני ויעיל לבעיית שוטטות חזירי הבר בעיר חיפה והקונפליקט המייצר סיכונים לתושבי העיר, בטיחותם חייהם ורכושם"**, ומאידך הצהרת העירייה לפיה היא מבינה כי **"כתנאי למתן היתרים ואישורים, יש פעולות חיוניות הנדרשות לביצוע עובר ולצד מתן ההיתרים והאישורים"**.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

24. במסמך ההבנות פורטו עקרונות שיתוף הפעולה בין הצדדים הכוללים צמצום מקורות מים ומזון באמצעות שורת פעולות סניטציה (כגון פינוי יומי של אשפה ותגבור פינוי ערב), אכיפה שמטרתה מניעת השארת מזון בשטח הציבורי ובכלל זה **"מניעת האכלה של חזירי בר וחיות בר אחרות"** וכן פעולות הסברה לקהילה.

25. כן הוסכם על הצורך של העירייה להמשיך ולהסדיר חסימת נתיבי גישה של חזירי בר לשכונות בעיר באמצעות גידור ובכל הנוגע לדילול חזירי הבר נקבע כי ינקטו פעולות **"לדילול והמתת חזירי בר סוררים אשר איבדו את תחושת הפחד מבני אדם תוך תגבור פעולות אלה ויעול שיטת הדילול באמצעות הענקת היתרי ירי וכיוצ"ב** (דגש שלי ש.מ.), ואף הודגש כי **"פעילות זו הינה קריטית ונחוצה על מנת למנוע ולמצער, להפחית את הסיכון המיידי והממשי מפני פגיעות גוף ורכוש הנשקף לציבור הרחב ובכלל זה שמירה על בריאות הציבור ומניעת התפשטות מחלות ומגיפות"** (סעיף 3 להסכם).

26. עוד אציין כי בהתייחסות להמתה של פרטים סוררים צוין כי **"פרטים סוררים הם חזירים שאיבדו החשש מבני אדם, ורואים בו מקור מזון, חזירים אלו מסוכנים, ואין ברירה אלא להמיתם, המתה של פרטים סוררים היא הפעילות המשלימה לתחומי הממשק המפורטים לעיל, המתה יכולה להתבצע בלכידה והמתה הומנית ובהמתה בירי, תחת היתר מרט"ג"** (סעיף 3 לנספח למסמך ההבנות)(דגש במקור ש.מ.).

27. כן צוין כי יוכן דו"ח חודשי, וכי היתרי הירי יינתנו ל"פוליגונים" מוגדרים שיוסכמו על הצוות המשותף ויכללו גם היתר לירי במרחק קטן מ-500 מ' מהיישוב בהתאם לנוהלים, וכי היתרי הירי יותנו באיסוף הפגרים באופן מידי ואיסוף דגימה מכל פרט.

28. יוקדם ויודגש כי העירייה ורט"ג טוענים כי הם פועלים בהתאם למסמך ההבנות ומבצעים את העקרונות שנקבעו בו. בהקשר זה ציינה העירייה כי לצורך יישום מסמך ההבנות היא התקשרה עם פרויקטור תא"ל במיל, דוד לוריא (להלן - **"הפרויקטור"**) ועם קבלנים-ציידים בעלי כל ההסמכות הנדרשות לטיפול בדילול חזירי בר סוררים וכן עם קבלן למתן שירותי פינוי פסדים ופגרים (נספח 18 לעתירה) התקשרויות שעומדות בתוקף עד היום, וכן נקלט מחדש בעירייה הממונה על הטיפול בחיות בר.

29. בנוסף פורט כי בחודש אפריל 2024 התקיימה ישיבה רבת משתתפים בין נציגי העירייה לנציגי משטרת ישראל ובה התקבל אישור המשטרה לביצוע ירי בחזירי בר סוררים בהתאם להיתרי רט"ג וצוין כי **בפועל** כל פעילות ציד מבוצעת בתיאום של המוקד העירוני מול משטרת ישראל, ובתוך זמן קצר ביותר לאחר הירי מתחיל צוות עירוני מאגף התברואה לנקות ולחטא את השטח כשבמקביל נעשית פעילות פינוי של הפגרים ע"י קבלני העירייה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

30. במאמר מוסגר אציין בשלב זה כי בניגוד לטענת העותרת המשיבים טוענים כי לא חל שינוי מהותי במדיניותם וכי מסמך ההבנות הינו למעשה המשך ישום של עקרונות שיתוף הפעולה שסוכמו עוד בשנת 2021 בין המשיבים.

31. עם זאת אין חולק על כך כי מסמך ההבנות נותן דגש על פעילות דילול והמתה של חזירי הבר ובהקשר זה יצוין כי במסגרת הליך קודם שהתנהל בין הצדדים (ת"א 24-05-26035) שגם אליו אתייחס בהמשך, הוגש תצהיר מטעם מר אוהד דורפמן, ראש מינהל התפעול ופיתוח תשתיות, בעיריית חיפה (להלן- "דורפמן") (נספח 14 לעתירה), אשר דחה את הטענה בדבר שינוי מדיניות העירייה עם החלפת ראש העירייה, אך אישר כי "הגברנו את מאמץ הדילול. התכנית היא אותה תוכנית שהייתה מסוכמת עם רט"ג לפני החלפת השלטון, ברגע שנכנס ראש העיר הגברנו את מאמץ הדילול בתכנית" (עמ' 8 לפר' דיון מיום 16.5.24 נספח 15 לעתירה), והוא הסביר כי "... בעצם הדילול שבוצע עד החודשים האחרונים בוצע באמצעות לכידה במלכודת והריגה של החזיר בתוך המלכודת. עכשיו אנחנו עושים דילול גם באמצעות ירי" (שם, ש' 26-27). עוד אציין וגם לכך אחזור בהמשך כי דורפמן הכחיש כי נעשה שינוי בהגדרת "חזיר סורי", הגדרה המשמשת את הבסיס למתן היתר ירי בחזיר בר (שם, ש' 29).

32. יצוין כי לטענת העירייה היא פועלת בשקיפות מלאה ומפרסמת באתר העירוני סיכום פעילות חודשי שלה ושל רט"ג בצמצום הקונפליקט עם חזירי הבר ואכן לבית המשפט הוגשו דו"ח חודש אוגוסט 2024 (נספח 4 לתשובת רט"ג) ודו"ח חודש ספטמבר 2024 (נספח י"ג לתשובת העירייה), שהינם דו"חות פומביים המפורסמים באתר העירייה ובהם פירוט הצעדים הננקטים ע"י העירייה ורט"ג לצמצום הקונפליקט עם חזירי הבר.

33. כך לדוגמא בתחום הסניטציה הכללי מצוינת מדיניות תגבור פינוי פחי אשפה בהם נקטה העירייה בשנים האחרונות ובאופן ספציפי צוין כי "משולבת פעילות פינוי פחים בשעות הצהריים ואחה"צ בחלק מהשכונות בהתאם לתוכנית עבודה" כשבחודש אוגוסט 2024 הפעילות בוצעה "בחבל כרמל, חבל נווה שאנן וחבל רמות כרמל", ובחודש ספטמבר 2024 צורפה לפעילות גם שכונת שפרינצק.

34. כמו כן בתחום האכיפה וההסברה צוין בשני הדו"חות כי "ברחבי העיר קיים מספר נרחב של מאכלי חזירים או חתולים שמואכלים באופן לא אחראי תוך זיהום המרחב הציבורי. הדבר גורם למשיכתן של חיות בר לתוך העיר בחיפושן אחר מזון" וכי בכדי להתמודד עם תופעה זו נרשמו בחודש אוגוסט 2024 - 32 דו"חות האכלה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

לעומת זאת בחודש ספטמבר 2024 נרשמו 16 דו"חות האכלה וצוין כי נתון זה מהווה ירידה של 33% מחודש קודם ומאחר ולא חל שינוי במאמץ האכיפה "יתכן שמגמה זו מרמזת על תחילת הפחתה בכמות המאכלים, שלא לפי הנחיות האכלה נכונה". בכל מקרה הודגש הצורך בקידום פעולות חינוך והסברה בצד פעולות אכיפה.

35. בנושא חסימת דרכי הגישה לשכונות – צוין פרויקט שבוצע בסוף שנת 2021 וכלל הקמה של 21 מקטעים של גדר קשיחה תוך השארה של מספר שערים להולכי רגל ולרכב תפעולי, שאמורים להישאר סגורים בכל שלב שאינם משמשים למעבר. כן צוין (עמ' 129 לנספחי העירייה) כי החל מקיץ 2024 הותקנו מעקות גידור בשכונת דניה, במספר רחובות שפורטו ו"כמו כן הותקנו 100 מטרים של גדר חדשה בקצה המערבי של נחל לוטם, אשר נבנתה במפרט עמיד ביותר, ובעלת פרופיל מתכת בבסיסה שימנע מחזירי בר ליצור פרצות".

כן צוין בדו"ח ספטמבר 2024 כי "ברחוב יונה אנג'ל הסתיימה התקנת פרופיל מתכת תחתון על הגדר הקיימת. במקומות נוספים, העירייה מתקינה פרט גידור חדש שאושר ע"י רט"ג, בכדי למנוע מעבר של חזירי בר מהשטחים הפתוחים לשטח האורבני, אולם יש צורך של שיתוף הציבור לסגירת השערים לאחר פתיחתם, כפי שמוסבר בשילוט בכל שער".

36. בנושא טיפול בחזירים סוררים – בשני הדו"חות צוין הסיכון הקיים בחזירים סוררים שאינם מגלים פחד מבני אדם ומרגישים נוח להסתובב במחיצתם. צוין כי "במצב זה, הם אינם בורחים מאדם הנמצא בסמוך, הם אינם חוששים להשתכן בחצרות ולשחר מזון בהם, חוצים כבישים בלי חשש (והדבר גורם לא אחת לפגיעות בגוף וברכוש), ואף עלולים לפעול בתוקפנות וכוחנות להשיג ולקחת את רצונם – מזון. ובכך מהווים חזירים אלה סכנה מידית ומוחשית לשלום, בטחון ובריאות הציבור הרחב". וכן צוין כי "הוחלט לתגבר את הטיפול בחזירים סוררים" (דו"ח אוגוסט 2024 עמ' 30 לנספחי רט"ג).

37. בדו"חות צוינו נתוני תצפיות חזירי בר (אוגוסט 2024 – 465 דיווחים, ספטמבר 2024 – 371 דיווחים) וצוין כי ירידה דומה בין החודשים אוגוסט וספטמבר נצפתה גם בשנים קודמות, אך עדיין הנתון לספטמבר 2024 גבוה ביחס לעבר. כן צוין כי השכונות שבהן כמות הדיווחים היא הרבה ביותר (כגון כרמל מערבי, קרית שפרינצק ועוד) ממוקמות בצפונה של העיר.

38. עוד צוין כי בחודשים אפריל-יולי 2024 נוטרלו בסה"כ 450 חזירי בר סוררים (מתוכם למעלה מ-200 בחודש מאי 2024), ובחודש ספטמבר 2024 הומתו לאחר לכידה או בירי 50 חזירי בר סוררים, וככלל הנתונים (איור 11 עמ' 132 לנספחי העירייה) מצביעים על ירידה עקבית וניכרת במספרי חזירי הבר שהומתו וצוין כי נתונים אלו מרמזים על צמצום משמעותי בנוכחות החזירים הסוררים. כן צוין כי "כמו כן, בסיורים הליליים נראית ירידה ברורה בנוכחות החזירים במרחב האורבני הציבורי".

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

39. כן פורטו בדו"ח ספטמבר 2024 נתונים המצביעים על ירידה ניכרת באירועים מדווחים של הפיכת פחים ע"י חזירי בר במטרה להשיג מזון, ביחס לחודש ספטמבר בשנים קודמות:

ספטמבר 2024 – 30 אירועים

ספטמבר 2023 – 72 אירועים

ספטמבר 2022 – 183 דיווחים

ספטמבר 2021 – 214 דיווחים.

40. כן צוין כי נתוני ספטמבר 2024 מצביעים גם על שינוי מגמה, ביחס למגמת העליה באירועים שהייתה עד סוף חודש מאי 2024, וכי אין כיום שכוונות בולטות בנושא הפיכת פחים כפי שהיה בעבר. בסיכום הדו"חות צוין כי מדובר בתהליך מורכב הדורש פעולה נחושה ועקבית "בביצוע מכלול פעולות הממשק להפחתת הימשכות החזירים לעיר בעזרת סניטציה וקידום עבודה משותפת עם הקהילה, קמפיין פרסומי פעילות במערכת החינוך, וזאת לצד חסימת נתיבי חדירה לעיר וטיפול משלים בהוצאת חזירי בר שמסכנים את הציבור" (עמ' 151 לנספחי העירייה).

41. עוד יצוין כי העירייה הביאה נתונים שונים הנתמכים במחקר שערך פרופ' איתי בארי (נספח ב' לתשובת העירייה) ושלפיו החל מחודש אפריל 2024 – אוגוסט 2024 חלה ירידה משמעותית בתדירות המפגשים של תושבי חיפה עם חזירי בר וזאת כתוצאה מכלל הפעולות הננקטות ע"י העירייה ורט"ג.

תמצית טענות העותרת

42. העותרת טענה בתמצית כי למרות הצהרות העירייה בפועל חל שינוי קיצוני במדיניות, אשר בא לידי ביטוי בהמתה מאסיבית של חזירי בר בניגוד להוראות הדין והפסיקה. בהקשר זה נטען כי העירייה בחסות רט"ג מאצילה שלא כדין את שיקול דעתה בכל הנוגע להמתת חזירי בר לקבלני ירי המבצעים את ההמתה בפועל (להלן – "הציידים").

43. עוד נטען כי הגדרת רט"ג והעירייה ל- "חזיר סורר" שיש הצדקה בהמתתו כחזיר "אשר איבד את הפחד מבני אדם", היא הגדרה רחבה ואמורפית שניתן לפרשה באופנים נרחבים, ובהתאם לצייד המבצע את הירי בשטח ניתן שיקול דעת נרחב בפעולת ההריגה, העולה כדי האצלת סמכות אסורה של העירייה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

- 1
- 2 44. כן נטען כי על פי מדיניותה הקודמת של העירייה, הקביעה בדבר היותו של חזיר מסוכן
- 3 לציבור נעשתה ע"י איש מקצוע של רט"ג והתבססה על מערך סדור של נתונים, ואילו כיום
- 4 מסורה הקביעה לציידים ששיקוליהם שונים לחלוטין.
- 5
- 6 45. עוד נטען כי לא קיימים נוהלים ברורים והנחיות ביחס לחזירים אותם ניתן להמית, ואף לא
- 7 בהיתרים המיוחדים, והאינדיקציה היחידה הניתנת לצייד בכדי לקבוע האם מדובר ב"חזיר
- 8 סורר" היא חזיר שאינו בורח כשמתקרבים אליו, אלא "שבהינתן שהיתרי צידה מאפשרים
- 9 ירי מתוך רכב וירי במארב, הרי שגם אינדיקציה עמומה זו לא מקוימת בשטח" (סעיף 41
- 10 לעתירה).
- 11
- 12 46. כן נטען כי הציידים הם שקובעים את תוכנית העבודה בפועל, ובכלל זה המקומות בהם יבוצע
- 13 דילול של חזירים, שאינם בהכרח אותם מקומות בהם התקבלו תלונות של תושבים, ומכלול
- 14 הנסיבות לעיל מצביע על כך שאין מדובר בהסתייעות טכנית גרידא של המשיבות בציידים
- 15 אלא בהאצלת סמכות אסורה.
- 16
- 17 47. כמו כן נטען כי בפסיקה נקבע כי על המתת בעלי חיים להיות המוצא האחרון, לאחר מיצוי
- 18 אמצעים חילופיים ובהקשר זה נטען כי לא מוצו מאמצי הסניטציה, הגידור וההסברה ע"י
- 19 העירייה, וכי קיימת חלופה להמתת חזירי הבר שפגיעתה בחזירי הבר פחותה ובהתאם
- 20 המדיניות הנוכחית של העירייה הנותנת דגש על דילול חזירי הבר אינה מידתית.
- 21
- 22 48. בהקשר זה הופניתי לבג"צ 4884/00 תנו לחיות לחיות נ' מנהל השירותים הווטרינריים
- 23 (2.6.2004) (להלן- "עניין מגן לחתול"), והעותרת אישרה כי היא "לא מתכחשת לעובדה
- 24 שאירעו מקרים בהם פגעו חזירי הבר בשלום הציבור", אלא שסכנה זו אינה גדולה מהסכנה
- 25 שעמדה בפני בית המשפט העליון "בעניין מגן לחתול", ובכל זאת שם נקבע כי על הרשות
- 26 לבחון אמצעים אחרים לפני ביצוע ההמתה, ולקבוע אמות מידה ברורות להמתה, וכך צריכים
- 27 להיות פני הדברים גם בענייננו (סעיף 56 לעתירה).
- 28
- 29 49. כמו כן נטען כי ההיתרים המיוחדים המונפקים ע"י רט"ג אינם עומדים בהנחיות נוהל "אמות
- 30 מידה לטיפול בנזקי חקלאות ומטרידים הנגרמים ע"י חיות בר" (נספח 7, עמ' 137 לנספחי
- 31 העתירה), וכן נטען כי המשיבות נמנעו ממתן הסבר מדוע בחרו בנסיבות העניין לסטות לעבר
- 32 פתרון של המתה שיטתית ונרחבת של חזירי בר ללא מיצוי פעולות חלופיות ועל אף שפתרון
- 33 ההמתנה הוכח בעבר כלא יעיל (סעיף 63 לעתירה).
- 34
- 35 50. עוד טענה העותרת לחריגה מסמכות של רט"ג, וזאת מאחר והמטרות שבגינן נתנה רט"ג את
- 36 אותם היתרים מיוחדים, אינן נמנות עם המטרות המצוינות בסעיף 3 לחוק להגנת חיית הבר.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

בהקשר זה נטען, המשיבות עצמן אינן מעניקות משקל ממשי לחשש מהידבקות ממחלות באמצעות חזירי הבר, והן עצמן אינן מקפידות על ביצוע בדיקות וטרינריות ולקיחת דגימות מחזירי הבר שהומתו, ובהתאם קביעתן בדבר החשש מהידבקות, אינה מבוססת על מסד נתונים עובדתי רחב ומדויק כנדרש לצורך אותה קביעה.

51. כמו כן נטען כי טענת "החשש לתקיפה" המועלת ע"י המשיבות, הינה טענה בעלמא, ולמעשה עפ"י גישת המשיבות כיום כל חזיר שנמצא בשטחי העיר הינו בעל פוטנציאל תקיפה, וזאת בשונה מהמדיניות הקודמת שבה קביעה כי חזיר בר הינו מסוכן התבססה על דיווחים ביחס לאותו חזיר ספציפי והערכה פרטנית של גורמי מקצוע.

52. כן נטען כי ההיתרים המיוחדים ניתנים בניגוד להוראות 4 סעיף (א) לחוק להגנת חייית הבר, בכך שמותר על פיהם ירי גם במרחק קטן יותר מ-500 מ' מישוב, ובהקשר זה נטען גם כי העובדה שהיתרי הצידה ניתנים על ידי פקחים ולא על ידי השר הממונה או מנהל רט"ג כפי שדורש החוק, מחזקת את החשש שההיתרים ניתנו בחריגה מהסמכות הקבועה בחוק הן לעניין הגורם המעניק את ההיתרים והן לעניין מטרת ההיתרים ותנאיהם.

53. בנוסף נטען כי חלה חובה על המשיבות גם בעת הפעלת סמכותן כדין לשקול שיקולים לצמצום הפגיעה ברווחתם של בעלי החיים ומדובר בסמכות חובה ולא רשות, ובשינוי המדיניות הקיצוני שבו נקטו המשיבות כפי שפורט לעיל, לא ברור כלל כיצד באים לידי ביטוי שיקולי השמירה וההגנה על חיות הבר.

54. בהקשר זה נטען גם כי לא מבוצעות המתות חסד בחזירי בר שנורו ואלו מדממים ומפרפרים למותם, ומפונים בעודם בחיים ע"י קבלני פינוי שאינם וטרינרים ולעתירה צורף תיעוד וידאו הנתמך בתצהיר של מקרה ירי מיום 5.7.24 הממחיש את הטענה (נספח 24 לעתירה).

טענות העירייה

55. בתשובתה העלתה העירייה מספר טענות מקדמיות. ראשית, נטען כי בעתירה לא מפורטת ההחלטה המינהלית שאותה תוקפת העותרת. שנית, נטען כי ככל שמדובר במדיניות העירייה ורט"ג בנושא המתתו של חזיר בר הרי שהעתירה נגועה בשיהוי קיצוני.

56. בהקשר זה נטען כי עוד ביום 9.5.24 הגישה העותרת בת"א 26035-05-24 (נספח 11 לעתירה) בקשה דחופה ליתן סעד האוסר לבצע ירי כלפי חזירי בר באופן החורג ממדיניות העירייה ורט"ג כפי שהייתה ערב כניסתו של ראש העירייה הנוכחי לתפקידו.

כן נטען כי ביום 16.5.24 התקיים דיון, במהלכו הצהירה העירייה כאמור לעיל כי לא חל שינוי במדיניותה, והדבר בא לידי ביטוי גם במסמך ההבנות, ובסיומו נמחקה בקשת העותרת.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

57. לטענת העירייה עולה מהאמור לעיל כי כבר מיום פרסום מסמך ההבנות, ובכל מקרה כבר ממועד הדיון בחודש מאי 2024 ידעה העותרת מהי מדיניות העירייה ורט"ג בכל הנוגע לטיפול בחזירי הבר, ומכאן שקיים שיהוי מהותי של לכל הפחות 3 חודשים בהגשת העתירה. כן נטען כי יש לדחות את ניסיון העותרת לטעון לגילוי מאוחר של עובדות ומידע רק עקב בקשות לפי חוק חופש המידע שהוגשו על ידה.
58. לאור האמור נטען לשיהוי סובייקטיבי המצביע על ויתור העותרת על זכותה לפנות לערכאות, ועל העדר פגיעה בשלטון החוק שיש בה כדי לגבור על טענת השיהוי, מאחר ומוכח כי מדובר במקרה שבו שתי רשויות הנהנות מחזקת התקינות המינהלית פועלות בשיתוף פעולה מלא ובסינרגיה על מנת להבטיח את שלום, בטיחות, בטחון ובריאות הציבור מפני סכנות מידיות ומוחשיות.
59. בנוסף נטען **לחוסר תום לב ואי ניקיון כפיים של העותרת** אשר בא לטענת העירייה לידי ביטוי בהסתרת מעורבותן של "עותרות נסתרות" שפעלו ופועלות כנגד העירייה משיקולים פוליטיים, ונטען כי מבית המשפט הועלמו פעולות שונות שננקטו ע"י אותן עותרות נסתרות הרלוונטיות גם לעתירה שלפנינו. כן נטען לרצון נסתר של העותרת לסייע לעתירה נוספת שהוגשה לבית המשפט בדיוק באותו נושא תוך ניצול לרעה של הליכי בית המשפט.
60. כמו כן נטען ל"**אכיפה" ברונית וסלקטיבית** של העותרת הבאה לידי ביטוי בכך שהעותרת לא פעלה בדרך כלשהי כנגד רשויות אחרות שמבצעות בעיקר פעולות של דילול חזירים, והיא פועלת דווקא כנגד העירייה אשר מטפלת בתופעת החזירים בטיפול הוליסטי וכוללני בליווי ובשיתוף פעולה צמוד עם רט"ג. כן נטען **לאי צירוף צד הנוגע בדבר** - משטרת ישראל, האחראית על שמירת הסדר הציבורי ושמולה מתואמות כל פעולות הירי בחזירי בר.
61. לגופו של עניין, העירייה פירטה בתשובתה את הרקע העובדתי הנוגע לצורך בטיפול במפגע חזירי הבר, והכל כפי שפורט לעיל. כמו כן פירטה העירייה שלושה הליכים קודמים שהתקיימו בנושא בשנים 2007 – 2008 במסגרתם ניתנה תחילה החלטה של השופט רניאל (בבש"א 8153/07 **תנו לחיות לחיות נ' עיריית חיפה ורשות הטבע והגנים**), ביום 20.5.07 שבה הוא נעתר חלקית לבקשה להוצאת צו מניעה זמני שיאסור ציד ו/או ירי של חזירי בר כל עוד לא נעשה ניסיון לנקוט בצעדים אחרים.
62. לאחר מכן בבש"א 15220/07 **עיריית חיפה ורשות הטבע והגנים נ' תנו לחיות לחיות**, ניתנה החלטה ביום 29.11.07 של השופט וגנר, אשר ביטל את צו המניעה שניתן זאת לאחר שנעשה ניסיון שלא צלח לגירוש חזירי הבר, ולאחר שניתנה הצהרת העירייה ורט"ג שלפיה ציד חזירי הבר הינו דילול מבוקר הנדרש עקב עליה ניכרת במספר חזירי הבר.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

63. בנוסף הופניתי להליך שהתנהל בבית המשפט המחוזי שבו הוגש ערר על החלטת השופט וגנר (ע"א 128/08), ובמסגרתו הוגשה בקשה של העותרת למתן צו מניעה זמני עד לבירור הערר (בש"א 476/08) אך בקשה זו נדחתה, והערר בסיכומו של דבר נמחק בהסכמה.

64. על רקע הסקירה המפורטת של הצורך בטיפול בחזירי הבר, והצעדים שננקטו על ידי העירייה ורט"ג בנושא הודגש על ידי העירייה כי רט"ג היא שקבעה שקיים הכרח בהמתת חזירי בר סוררים וזאת ככלי משלים לטיפול ההוליסטי בתופעת פלישת חזירי הבר למרחב העירוני בחיפה, והיא שקבעה את הגדרת חזיר סורר, במקומות בהם ניתן לבצע המתה ואת אופן ביצוע ההמתה ע"י הציידים.

65. עוד צוין כי בהיתרים המיוחדים שניתנו לציידים נקבעו אזורים (פוליגונים) שרק בהם מותר הצייד והמבוססים על "נקודות חמות" שביחס אליהן נצברו נתונים ומידע המצביעים על נוכחות מוגברת של חזירי בר באותם איזורים וכן פורט כי רט"ג מפקחת על יישום הנחיותיה באמצעות מפקח מטעמה, והעירייה באמצעות הממונה על חיות הבר והפרוייקטור. כן צוין כי העירייה פועלת בשקיפות מלאה ומפרסמת באתר העירוני סיכום פעילות חודשי שלה ושל רט"ג בצמצום הקונפליקט עם חזירי הבר.

66. לאור כל האמור נטען כי העירייה בכל פעולותיה כנגד חזירי הבר נהנית מחזקת התקינות המינהלית שלא נסתרה ע"י העותרת. עוד נטען כי העירייה פועלת באופן מקצועי, אחראי, מאוזן ושקול עפ"י הנחיות רט"ג שהינה הגוף האמון על הגנת חיות הבר והיא הגורם היחיד המוסמך לבצע ביקורות ולתת הנחיות לביצוע מכח סמכותה עפ"י דין, והיא גם הגורם בעל המומחיות, הניסיון והידע המקצועי בתחום בריאות ורווחת בעלי חיים והקשר בין שניהם, ומשלגוף זה אין כל טענה כלפי העירייה והוא אף פועל בשיתוף פעולה עמה, אין מקום לקבל את טענות העותרת שהיא נעדרת מומחיות ואף אינה תומכת טענותיה בחוות דעת מקצועית.

67. כן טענה העירייה כי לא ניתן ללמוד דבר מהסרטונים אשר צירפה העותרת לטענותיה, ואין בהם כדי לעורר אף ספק קל בתקינות פעולות העירייה. בנוסף טענה העירייה כי מדיניותה היא מידתית, סבירה ולא נפל בה כל פגם. בהקשר זה נטען כי תופעת חזירי הבר התגברה והיא גורמת לסכנה מוחשית ומידית לחיי התושבים, וכנתון צוין כי רק בחודש מאי 2024 התקבלו 813 פניות למוקד העירוני בגין מפגע חזירים. כן צוינה סכנת ההדבקות ממחלות והנתונים המופיעים בתצהיר כהן ניסן, ונטען כי הנחת העותרת כאילו היקף ההמתות כפי שהיה בשנים 2022-2023 הוא הנכון, אינה מבוססת על חוות דעת כלשהי, וכאמור הגורם המקצועי המטפל בנושא הוא רט"ג עפ"י סמכותה כדין, וכך הם פני הדברים גם ביחס לנושא הדגימות הנלקחות מחזירי הבר, שגם בתחום זה דרישות הדגימות נקבעות ע"י רט"ג.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

68. כן פורטו כאמור כל הפעולות והמאמצים הננקטים ע"י העירייה במכלול תחומים שהמתת חזירים הינה רק אחד מהם, וצוינו סכומי הכספים המושקעים ע"י העירייה בנושא. באשר לטענה כי חלה חובה על העירייה לפעול להחלפת כל הפחים לפחים טמונים, נטען כי קיימים כ-20,000 פחים שעלות החלפתם הינה כמליארד ₪, וקיימים קשיים תפעוליים וסביבתיים בהתקנתם ובתפעולם.

69. בנוסף נטען כי ההגדרה שנקבעה ע"י רט"ג ל"חזיר סורר" הינה פשוטה וברורה וכי רט"ג נתנה הנחיות והבהרות לציידים ולאנשי העירייה, שפועלים על פיהן לאיתור וזיהוי "חזירים סוררים". כן נטען כי קיים פיקוח הדוק של רט"ג על יישום הנחיותיה והקפדה על קיום הוראות הבטיחות בתיאום עם משטרת ישראל, וכי פעולות הדילול הינן רק כלי משלים המכוון רק לחזירים סוררים ולא לכל חזיר בר באשר הוא.

70. כן נטען כי יש לדחות את טענת "האצלה אסורה" בשים לב לכך שרט"ג היא שקובעת את תוכנית העבודה והתוכנית שצורפה להצעת הציידים הינה בגדר תוכנית רעיונית ראשונית, ובכל מקרה ישנו פיקוח הדוק של רט"ג, ולציידים לא משולם פר המתה כך שאין להם תמריץ כלכלי להגדיל את כמות חזירי הבר המומתים.

71. בנוסף התייחסה העירייה לסוגיית חוקיות היתרי הצידה, אשר עומדת במוקד עתירה נוספת שהוגשה וקבועה לדיון לפני. ונטען כי כעולה בבירור מהחוק להגנת חיות הבר בהיתר צידה מיוחד ניתן לפטור את הצייד מכל הוראה שבחוק ובכלל זה ההוראה האוסרת על ציד במרחק נמוך מ-500 מ' מבתי מגורים. בנוסף נטען כי יש לחייב את העותרת בהוצאות משפט משמעותיות ריאליות ואף לדוגמא, אשר ישקפו את התנהלותה הפסולה של העותרת.

טענות רט"ג

72. רט"ג הדגישה בתשובתה כי כל היתרי הצידה שהוצאו על ידה הוצאו בסמכות ובהתאם לכל דין, כי רט"ג **בלבד** הגדירה קריטריון ברור ומדויק לזיהוי חזיר בר אשר מהווה סיכון בטיחותי או בריאותי. בהקשר זה נטען כי חזיר בר "סורר" היוצר סיכון, הוגדר "כחזיר בר אשר איבד את הפחד מבני האדם ובהתאם רואה בהם מקור למזון ובשל כך עשוי להוביל לפגיעה בגוף, בנפש וברכוש" (סעיף 5.2 לתשובת רט"ג) ונטען כי "מדובר בקריטריון מדעי אשר גובש על ידי מדעני רט"ג – בתחום המצוי בליבת מומחיות רט"ג וליבת סמכויותיה הקבועות בדין – מתוך הבנה מדעית-מקצועית (שנדמה שאינה מצויה בידי העותרת) כי חזיר הבר "במצבו הטבעי" מזהה את האדם כאיום מוחשי ביותר ועל כן נמנע במהירות מיצירת מגע עם האדם (במקרים רבים עוד לפני שהאדם בכלל מודע לקיומו של חזיר הבר בסביבתו). עמדה זו

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

- מבוססת כאמור על ידע והיכרות מקצועית-אקולוגית עם תכונות חזירי הבר כחיית בר" (שם).
73. לאור האמור נטען כי יש לדחות את כלל הטענות בדבר האצלת סמכות אסורה, והציידים המבצעים את פעולות הצידה (הציידים) אינם אלא מורשים "במפעל ראוי" אשר קיבלו את ההכשרה וההיתרים הנדרשים עפ"י דין, ופעילותם מתבצעת עפ"י קריטריונים ברורים שנקבעו ע"י רט"ג ובפיקוח הדוק של רט"ג.
74. כן נטען כי מתן היתרי צידה מלכתחילה ע"י רט"ג מותנה בביצוע פעולות שונות ע"י העירייה ובכלל זה פעולות לשיפור הסניטציה, חסימת דרכי גישה לחזירי הבר, ופעולות אכיפה והסברה בכל הנוגע להאכלת חזירי בר, ורק לאחר שרט"ג משתכנעת כי פעולות אלו מבוצעות ניתנים על ידה ההיתרים המיוחדים.
75. רט"ג פירטה בתשובתה את המסגרת הנורמטיבית שפורטה לעיל, במסגרתה העביר שר החקלאות לרט"ג את הסמכות למתן רישיונות והיתרי צידה (נספח 1 לתשובת רט"ג) וסמכות זו נותרה בידי רט"ג גם לאחר שיתר סמכויות שר החקלאות עפ"י החוק להגנת חיית הבר הועברו לשר להגנת הסביבה בשנת 1995 (נספח 2 לתשובת רט"ג).
76. רט"ג הדגישה את ייעודה כגוף החוקי והמקצועי האמון לשמור ולשמר את הטבע המקומי במדינת ישראל, וציינה כי דווקא מתוך רצון להגשים את ייעודה, היא נדרשת לעיתים לפעול לדילול "מינים מתפרצים" של חיות בר, שהינם מינים שהתרבו מעבר לכושר הנשיאה הטבעי של השטח באופן שמוביל להפרת האיזון האקולוגי.
77. כמו כן הפנתה רט"ג לתקנות להגנת חיית הבר, תשל"ו-1976 (להלן- "תקנות ההגנה על חיות בר") המסדירות את כל אופן מתן רישיון הציד ובכלל זה הצורך של הצייד לעבור בהצלחה מבחן ציד, וכן הצגת אישור של הרשות המוסמכת לפי חוק כלי היריה תש"ט-1999 (להלן- "חוק כלי היריה"), שבו הופנית להגדרת "מפעל ראוי" (סעיף 10 לחוק) ופורט מנגנון הקמתו והפעלתו של "מפעל ראוי" המיועד לטיפול במפגעי חקלאות ושב ופירט מנגנון הקמתו של רט"ג על פעילותו. כן הודגש כי "המפעל הראוי" לכשעצמו אינו מקבל היתר צידה, וככל שאחד מהחברים המורשים של המפעל הראוי מבקש לבצע ציד כחלק מפעולתו למיגור נזקי חקלאות עליו לקבל היתר צידה ספציפי – הן למין חיית הבר נשוא בקשת הצידה, והן למיקום והן לאמצעי הצידה (סעיף 23 לתשובת רט"ג).
78. בהמשך סקרה רט"ג את תופעת חזירי הבר בחיפה, ואת הטיפול ההוליסטי והמשולב כנגדה והכל כפי שפורט לעיל, ולאור האמור ביקשה רט"ג לדחות את כלל טענות העותרת והדגישה כי הגדרת חזיר בר "סורר" היא חדה ביותר "... שכן כל אימת שחזיר בר אינו בורח כאשר

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

האדם מתקרב לעברו (ובכלל זה המורשה בהיתר צידה, קל וחומר רכב) – זיהוי חזיר הבר כ"סורר" – קרי חזיר בר אשר איבד את הפחד מהאדם ובשל כך אינו רואה בו יותר כאיום, כי אם מקור למזון – ברורה על פניה" (סעיף 46 לתשובת רט"ג). הודגש כי מדובר בקביעה מקצועית מדעית המצויה בליבת מומחיותה של רט"ג ולא ניתן לפקפק במהימנותה ולמצער, לא ניתן לאמור כי היא 'מעוותת' או 'חסרת הגיון' או 'נעדרת שיקולים ענייניים' באופן המצדיק את התערבות בית המשפט (סעיף 49 לתשובת רט"ג).

79. בהקשר זה צוין כי "....ההנחיות למורשים בצידת חזירי בר סוררים מונחים להמית רק חזירי בר סוררים, ועל כן, במקום בו הם מזהים חזיר בר והוא בורח מהם – ההנחיה הברורה של רט"ג, כפי שהיא מועברת באופן תדיר ושוטף למורשים – היא להימנע מירי לעברו במאמר מוסגר יצוין כי בנוסף ליתר תכונותיו של חזיר הבר הוא בעל חיים מהיר – ועל כן פגיעה בחזיר בר במנוסה קשה הרבה יותר" (סעיף 50 לתשובת רט"ג).

80. בהקשר זה נטען גם כי "תוכנית העבודה" שצירפו קבלני הציד להצעתם מפרטת אך ורק את השירות המוענק על ידם, ואולם תיאור הפעולות אינו מהווה גיבוש של ההחלטה המינהלית בדבר מיהות חזירי הבר המומתים, החלטה שנקבעת ע"י רט"ג.

81. עוד נטען כי המשטר החוקי של צידת חיות בר מוגנות אינו קובע כלל ואף לא כברירת מחדל כי עובדי רט"ג הם שיבצעו בעצמם את הציד ורט"ג היא על פי חוק הגורם המאשר את צידת חיות הבר המוגנות ע"י גורמים אחרים. זאת ועוד, הציידים לא נטלו חלק כלשהו בגיבוש הקריטריון של חזיר בר "סורר" שניתן להמיתו, ואין כל בסיס לטענת העותרת בדבר ירי "חסר אבחנה" בחזירי בר. בצד האמור הודגש כי צייד אשר ימית חזיר בר בניגוד לתנאי ההיתר חשוף אף לנקיטת סנקציות פליליות כנגדו.

82. באשר לטענת המידתיות, רט"ג הדגישה כי בניגוד לטענת העותרת לפיה טרם מוצו האמצעים החליפיים להמתת חזירי בר, עמדת רט"ג היא שיש לנקוט בכלל האמצעים במקביל כאשר את מירב המאמצים יש להפנות לסניטציה, חסימת דרכי גישה ופעולות הסברה, ולטענת רט"ג הנתונים שהוצגו ע"י העירייה מלמדים כי העירייה משקיעה מאמצים מרובים בנקיטת כלל הצעדים המשלימים, ובכל מקרה אין בעתירה תשתית מקצועית כלשהי שתבסס את הטענה שלפיה טרם "מוצו" אותם צעדים.

83. עוד נטען כי בניגוד לטענת העותרת, מהדו"חות השונים לא עולה כלל כי נקיטת אמצעים שאינם המתה הוכחה כיעילה, ולהיפך כלל הנתונים מצביעים על התגברות ניכרת של התופעה עם כל הנזקים והמפגעים הנלווים אליה. כמו כן הופנית לנתונים מהם עלה כי בתקופה בה נעשתה הפחתה בהיקף המתות חזירי הבר, לא פחתה תופעת חזירי הבר במרחב העירוני.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

84. בנוסף נטען כי אין לקבל את טענת העותרת לפיה הסכנה שעמדה בפני בית המשפט העליון בעניין "מגן לחתול" לא הייתה פחותה מסכנת חזירי הבר ונטען כי קיימת סכנה מידית ומוחשית מחזירי הבר, ובכל מקרה מדובר בטענה מקצועית מדעית שהעותרת לא תמכה אותה בתשתית ראייתית כלשהי.

85. בנוסף חזרה רט"ג והדגישה את היות פעולת המתת חזירי הבר, פעולה **משלימה** ליתר הפעולות הננקטות ע"י העירייה, עובדה שבאה לידי ביטוי גם לכך שעפ"י נתוני העירייה רק 5% מתקציב העירייה לטיפול בנושא חזירי הבר בשנים 2019-2024 הוקדש להמתה של חזירי בר, ומתן היתרי צידה על ידה הינה בכפוף, ובתנאי שהעירייה תבצע את הפעולות המשלימות עליהן סוכם.

86. לאור האמור ונוכח העובדה שהמתת חזירי בר מהווה אמצעי משלים שאיננו מרכזי בהשוואה ליתר המאמצים לפתרון בעיית החזירים בחיפה, בצירוף העובדה שהיתרי הצידה ופעולות הצידה מפוקחות באופן הדוק ע"י רט"ג, והצידה עצמה מבוצעת ע"י גורמים שהוכשרו לכך (ציידים או מורשים – כולם עברו מבחן ציד לפי **תקנות הגנת חיות הבר** ונמצאים כשירים לאחזקת נשק), ובשים לב לכך שהיתרי הצידה ניתנים לשכונות מסוימות שבהן ריכוז והימצאות חזירי בר גבוהים – כל אלה מחייבים את המסקנה כי התנהלות המשיבות היא מידתית, סבירה ומבוססת על תשתית עובדתית ומקצועית מהימנה ותקפה.

87. בנוסף נטען בתמצית כי היתרי הצידה הנתקפים בעתירה הינם בבחינת "**מעשה עשוי**" שכן תוקפם פג כבר בחודש יוני 2024, וכן נטען כי הסתמכות המשיבות על כמות ומיקום הפחים ההפוכים נועדה לאיתור המקומות בהם קיימת פעילות עצימה של חזירי הבר בעיר.

88. באשר לטענת ההפחתה בהיקף הדגימות, רט"ג הודתה בטענה אך טענה כי הסיבה לכך היא קשיים בטיפול בהיקפי הדגימות, אך נטען כי מחוו"ד ניסימאן עולה כי כל סוגיית העברת מחלות מדבקות מצויה במעקב וניטור של רט"ג.

89. כמו כן נטען כי החשש מפני תקיפת חזירים איננו "**חשש בעלמא**" כפי שטענה העותרת והנתונים שהוצגו מצביעים על תקיפות **בפועל** וכפי שנקבע בפסיקה גם סיכון מפני פגיעה המבוסס על תשתית מהימנה מצדיק לכשעצמו המתת חיות.

90. בנוסף התייחסה גם רט"ג לסעיף 4(א) **לחוק להגנת חיות הבר**, ותמכה בפסיקה את עמדתה שלפיה במסגרת היתר צידה מיוחד, ניתן גם לפטור את מבצע הציד מהאיסור על ירי בתוך מקום יישוב הקבוע בסעיף 4.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

91. עוד הובהר כי היתרי הצידה ניתנים ע"י מנהל המרחב ברט"ג ולא ע"י פקחים כנטען ע"י העותרת, וכי האצלת סמכות מנהל רט"ג למנהל המרחב ברט"ג הינה בגדר אצילה אנכית מותרת בתוך ארגון שפעילותו מוסדרת עפ"י חוק.

92. עוד נטען כי רט"ג לוקחת במסגרת שיקוליה, גם שיקולי צער בעלי חיים, ובהתייחסות לדוגמא שהובאה ע"י העותרת בנספח 23 לעתירה, נטען כי אכן היה נדרש ירי שני בחזיר הבר שנורה על מנת למנוע את גסיסתו אלא שירי זה נמנע ע"י קהל שהתאסף במקום הירי.

טיעוני הצדדים בדיון מיום 29.10.

93. בדיון שהתקיים ביקשתי לברר עם נציגי רט"ג האם אין חשש מירי בחזירי בר רק על סמך הימצאותם במרחב העירוני בחיפה, ומבלי שנערכת בדיקה מקדימה האם אכן מדובר בחזיר "סורר" שאיבד את הפחד מבני אדם.

94. בעניין זה ציין בפני מר אייל מילר מנהל המרחב ברט"ג, כי בחיפה ישנם בסה"כ 2 ציידים המורשים לירות בחזירי בר (עמ' 4 לפר' ש' 11-12), אשר אינם מפתיעים את החזירים אלא הם ניגשים בהפעלה רועשת לחזיר, ורק במקרה שאותו חזיר אינו נוהג באופן טבעי ובורח מהמקום, ניתן להסיק כי הוא חזיר "סורר" ולדבריו "זאת אומרת שמגיע רכב, עושה רעש, הוא מגיע עם אורות, זה בדרך כלל 3 או 4 רכבים שנוסעים, זאת אומרת, רמת ההפרעה היא כזאת שחזיר הבר, שהוא לא חזיר עירוני, הוא כבר לא שם" (שם, עמ' 5 ש' 1-3).

95. כמו כן ביקשתי לברר מדוע אין חובת תיעוד של הירי המבוצע ועל כך השיב מר מילר כי "אנחנו נוכחים בלא מעט מהאירועים שהציידים יוצאים אליהם, יש או פקח שלנו, אני גם יצאתי מספר פעמים..." ובהמשך הוא פירט כי דרישת תיעוד מחייבת עלויות גבוהות מאד, והדבר לא בהכרח משרת את המטרה בתחומי העיר חיפה (שם, עמ' 5 ש' 21-24). עם זאת הודגש כי על כל חזיר שמומת ממולא דו"ח (שם, ש' 31-33).

96. יותר מכך, מנהל המרחב ציין כי צייד שנכנס לפעילות מסמן את עצמו באפליקציה שנקראת "דיווחים לרט"ג", וכך גם אם אין פקח פיסית עם אותו צייד, ניתן לראות בזמן אמיתי את מסלול התנועה של הצייד ואת המקום המדויק שבו בוצע ירי (שם, עמ' 6 ש' 10-13).

97. עוד הודגש לפני כי ברכב המבצע ציד יש נהג ומי שליידו נושא נשק, שהוא והתחמושת שבו טובים רק לטווחים קצרים מאד, ובהתאם הירי מתבצע רק כשמתקרבים עד מספר מטרים מהחזיר, ורק אם הוא לא זז הוא חזיר סורר שניתן להמיתו. עוד צוין כי גם תזוזה קלה של החזיר מבטלת את הירי אך זאת מאחר והתזוזה "סוגרת" גזרות ירי (שם, עמ' 6 ש' 21-26).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

98. כן הוסבר לי כי פקח של רט"ג הוא שאחראי על לקיחת הדגימות לבדיקה וטרינרית, באותו לילה שבו מבוצע הירי, בעוד החזיר ברכב הפינוי וכך הבדוק במכון הווטרינרי יודע גם מאיזה מקום נלקחה הדגימה (שם, עמ' 6 ש' 35-36).

99. בדיון חזרו הצדדים על טענותיהם ומתוכן אפנה להצהרת ב"כ העותרת לפיה העתירה "לא חולקת על זה שיש קונפליקט ויש בעיה ושנאנחנו לא רוצים שלא יהיו חזירי בר ככל הניתן בתוך שטח (לא ברור) זה נקודת מוצא. יש בעיה שדורשת פתרון..." (שם, עמ' 8 ש' 10-12).

100. עוד אישר ב"כ העותרת, כי העותרת אינה מציעה פתרונות אחרים מאשר העירייה ורט"ג, אלא תמצית טענתה היא שרשויות אלו מצהירות כי לא חל שינוי במדיניותן שלפיה הריגת חזירי בר היא צעד משלים בלבד, אך בפועל בשטח יש סטייה מהותית מהמדיניות והתמקדות בהרג חזירי בר, תוך בחירת הגדרה מעגלית לחזיר "סורר" "שברגע שרואים חזיר בעיר, אז הוא כנראה סורר וצריך להרוג אותו" (שם, עמ' 10 ש' 30-31).

101. כשנשאל ב"כ העותרת על ידי על כך שבהתאם לסעיף 4 לחוק להגנת חייית בר ניתן לתת היתר צידה גם בשל הפרת האיזון בטבע ולא רק בשל סיכון הציבור, הוא חזר וטען כי עפ"י מדיניות העירייה בטרם התחלף ראש העירייה, ואשר לטענת המשיבות לא שונתה, הגדרת חזיר סורר התמקדה רק בסכנה הנשקפת מחזירים אינדיבידואלים שלגביהם התקבלו דיווחים ספציפיים שהם איבדו את הפחד מבני אדם (שם, עמ' 13 ש' 24-28).

102. ב"כ העותרת טען כי יש לחייב את המשיבות לפעול על פי אותם קריטריונים שהיו בעבר לזיהוי חזיר סורר וזאת משני טעמים: האחד, לאור הצהרת העירייה לפיה מדיניותה לא השתנתה, ושנית, הצורך שהגדרת "חזיר סורר" תהיה הגדרה בררנית על בסיס זיהוי פרטני של הסכנה הנשקפת מכל חזיר, נובע מהחוק ומהפסיקה.

103. בהקשר זה נטען גם להאצלת סמכות אסורה מאחר ובמשך 3 השנים האחרונות שיקול הדעת בהמתת חזיר בר הופעל ע"י מפקח של רט"ג על בסיס איסוף של מידע, של תלונות, מעקב מצלמות שביל, זיהוי של חזיר ספציפי, ובמקרה כזה אף לטענת העותרת ניתן לירות בו, ואילו כיום הציידים הם הקובעים את תכנית העבודה שהם מחויבים לה עפ"י החוזה, והם שמפעילים שיקול דעת מינהלי ובכך יש משום האצלת סמכות אסורה (שם, עמ' 15 ש' 9-18).

104. כן נטען כי בכל מקרה ההנחיות הניתנות לציידים הן בגדר "תורה שבעל פה" ולכל אחד תורה משלו, וגם אין פיקוח צמוד של הרט"ג אלא רק פיקוח על מספר החזירים שהומתו ומקום החזירים שהומתו (שם, עמ' 16 ש' 1-4, 22, 24).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

באשר לצעדים המשלימים ע"י העירייה נטען כי לא נעשו די מאמצים לסגור פערים עליהם הצביעו דו"חות קודמים של העירייה בתחום שיתוף הציבור או תחזוקת גדרות, וגם פינוי אשפה בצהרים או אחה"צ יש הגדלה של השכונות בהן מדובר, אך עדיין אין מדובר ברוב השכונות, וב"כ העותרת טען כי מדו"חות העירייה עצמם ניתן ללמוד כי לא מבוצעים די מאמצים (כגון תחזוק 72 מטרים מתוך 5 קילומטרים).

105. באשר לשיהוי נטען כי רק עם פרסום דו"חות העירייה לחודשים פברואר-יולי 2024 שפורסמו כולם **בחודש יולי 2024**, למדה העותרת על השינוי **בפועל** במדיניות העירייה ובשל כך הוגשה העתירה, ולעומת זאת כאשר הוגשה הבקשה לצו מניעה בחודש מאי 2024, והובהר לעותרת שלא חל שינוי במדיניות, העותרת הסכימה למחוק את בקשתה. כמו כן נטען כי החודשים מאז הדיון בחודש מאי 2024 הוקדשו למימון הליכים מול העירייה והופנית תכתובת שניהלה העותרת עם העירייה.

106. בהמשך הדיון נדרשו ב"כ המשיבות להתייחס לחשש שלפיו בהעדר הנחיות בכתב לציידים, עלולה להיווצר "**חזקה**" שכל חזיר המצוי במרחב העירוני הוא חזיר סורר. לעניין זה הדגישו ב"כ רט"ג והעירייה כי אין כוונה ורצון של הציידים להרוג חזירים שאינם סוררים, וכי ההגדרה שניתנה לחזיר סורר היא פשוטה וברורה, ולציידים ברור כי חזיר שבורח מהם כשהם מתקרבים הם אינם יורים בו, והם מגיעים עם אור, עם רעש, בצוות ורק אם עדיין החזיר ממשיך לנבור במזון ואינו בורח – זה חזיר סורר (דברי ב"כ העירייה שם, עמ' 24 ש' 5-13).

107. בהמשך הדיון הסכימו נציגי רט"ג להצעה שהועלתה על ידי שלפיה לתנאי היתר הצייד המיוחד תתווסף הוראה ברורה בדבר הגדרת חזיר סורר והאיסור המוחלט לירות בחזיר אם הוא בורח מהצייד, והציידים ידעו כי מדובר בתנאי להיתר (שם, עמ' 26 ש' 11-12, ש' 29), אך הודגש בפני כי מדובר בשני ציידים בלבד (שם, עמ' 26 ש' 1-4), וכי קיים מערך פיקוח ובקרה, ניתוח ותיעוד של כל אירוע הירי, וכי לאחר ניסיון של כמה חודשים הם יודעים להבחין היטב מיהו חזיר סורר (שם, ש' 24-29).

108. בהקשר זה מסר ד"ר עמית דולב אקולוג מחוז צפון ברט"ג כי "**הירי בחזירי בר סוררים מתבצע כאשר החזיר לא מגיב, למעשה להתעלם לחלוטין מנוכחותו של אדם, מצב שלא קורה בטבע, הוא לא קורה. זאת אומרת עצם העובדה שרכבים, שצייד, שאנשים יתקרבו, אפילו אם אני היום אלך ברחובות חיפה בערב ואתקרב לחזיר בר, במצב הטבעי הוא אמור לברוח, עצם העובדה שזה קורה כבר, כבר, כבר נכנסנו לקטגוריות החזיר הסורר, עכשיו לא זו בלבד, עדיין, בשלב הזה, כמו שמנהל המרחב אמר, אם החזיר בכל זאת, למרות שבאותה שנייה הוא לא אז, אבל תוך כדי התארגנות הוא כן המשיך בדרכו, אין ירי....**"

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

חשוב שדעתו של בית המשפט תונח בהקשר הזה כי כמו שחברותיי אמרו וכמו שאמרנו, משפט (לא ברור), אף אחד לא קם בבוקר עם רצון להרוג חזירי בר...."(שם, עמ' 30 ש' 25-34).

109. בסיום הדיון סירבה העותרת להצעתי לעיגון בכתב בהיתר הצידה של ההוראות הנוגעות להגדרת "חזיר סורר" והדרך לוודא כי החזיר הספציפי הוא אכן סורר, ובנסיבות אלו אין מנוס אלא ליתן פס"ד בעתירה על סמך כל הטיעונים לעיל.

דיון והכרעה

110. לאחר שעיינתי בכלל המסמכים וטיעוני הצדדים הגעתי לכלל מסקנה לפיה למעט מתן הוראה למשיבות לעגן במסמך בכתב, שיהווה חלק מהיתר הצידה המיוחד אשר ניתן על ידי רט"ג להמתת חזירי בר בחיפה, את הגדרת "חזיר סורר" ואת הצעדים הנדרשים על מנת לוודא כי מדובר ב"חזיר סורר", יש לדחות את עתירת העותרת לכל יתר הסעדים המבוקשים על ידה, והכל כפי שיפורט להלן.

בטרם אנמק את קביעתי לעיל, אבקש להקדים מספר הערות באשר למסגרת הדיון.

שינוי מדיניות

111. ראשית, אציין כי לא מצאתי ממש בכל טענות העותרת המבקשת לחייב את המשיבות ובמיוחד את העירייה, שלא לסטות מהמדיניות הקודמת כפי שהייתה נהוגה לטענת העותרת עד לחילופי השלטון בעירייה, זאת אך ורק על בסיס הצהרות העירייה בתכתובות או בדיון שנערך בבית המשפט בחודש מאי 2024, שלפיהן לא חל שינוי במדיניותה.

112. כפי שנקבע לא אחת "... ככלל, רשות מינהלית רשאית בכל עת, ולעיתים מחויבת, לשנות את מדיניותה, וזאת בין היתר – על מנת להתאימה למציאות החיים המשתנה.... יחד עם זאת, אין משמעות הדבר כי שינוי המדיניות משוחרר מכל מגבלה, או ביקורת שיפוטית. החלטה בדבר שינוי מדיניות היא בגדר החלטה מינהלית לכל דבר, וכפופה לפיכך לכל הכללים החלים על כל החלטה מינהלית אחרת: על השינוי להיעשות על יסוד שיקולים עניינים, ללא הפליה, ולעמוד במתחם הסבירות, בדרישות המידתיות ובחובת ההגינות" בג"ץ 1398/07 ד"ר יעל לביא-גולדשטיין נ' משרד החינוך-האגף להערכת תארים אקדמיים מחו"ל, פסקה 21 (נבו 10.5.2010).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

113. בשים לב לכך שהעותרת לא הניחה טיעון ממשי מדוע יש לסטות מהכלל האמור בפסיקה לעיל, נקודת המוצא לדיון תהיה כי המשיבות היו רשאיות ככלל לערוך שינויים במדיניות הנהגת או בדרך יישומה ובכלל זה מתן סמכות לציידים להמית חזירי בר בירי גם במרחב העירוני, זאת בשונה מהמצב הקודם שבו פעולת הדילול של חזירי הבר התבצעה בדרך של לכידתם במלכודת והמתתם בתוך המלכודת.

114. בהתאם גם אין בכוונתי לדון ולהכריע בשאלה האם השינויים באופן ובהיקף המתת חזירי הבר בחיפה מהווים שינוי מדיניות או רק שינוי בדגשים של אותה מדיניות ומהי המשמעות המשפטית שיש ליתן, אם בכלל, להצהרות העירייה הנטענות לפיהן המדיניות לא שונתה. עם זאת, ברור הוא כי אין בהיתר עקרוני לשינוי מדיניות, כדי למנוע ביקורת שיפוטית על המדיניות הנוכחית, שבמסגרתה תיבחן עמידתה בהוראות הדין והפסיקה ובכך יתמקד הדיון.

שיהוי ו"מעשה עשוי"

115. שנית, אבקש להתייחס למועד הגשת העתירה, בחודש אוגוסט 2024, כ- 4 חודשים לאחר פרסום מסמך ההבנות וכ- 3 חודשים לאחר הדיון בת"א 24-05-26035. בהקשר זה אני דוחה את טענת השיהוי שהועלתה על ידי העירייה וכפי שנקבע **"כידוע, 3 יסודות מרכיבים את עילת השיהוי במשפט המינהלי: השיהוי הסובייקטיבי, השיהוי האובייקטיבי, וחומרת הפגיעה בשלטון החוק... השיהוי האובייקטיבי מתמקד בשינוי המצב לרעה ובפגיעה באינטרסים של הרשות המינהלית או של צדדים שלישיים הנובעת מהשיהוי בהגשת העתירה..."** (עע"מ 5910/22 א.נ.ו משרדי עכו בע"מ נ' ועדת הערר לענייני ארנונה בעכו, פסקה 8 (3.11.22) (דגש שלי ש.מ.)). במקרה שלפנינו העירייה לא הצביעה על שינוי כלשהו לרעה במצבה עקב השיהוי הנטען בהגשת העתירה. בהתאם, בהעדר שיהוי אובייקטיבי, דין טענת השיהוי להידחות.

116. עם זאת למועד המאוחר של הגשת העתירה קיימת משמעות בכך שנוצר קושי בעריכת ביקורת שיפוטית על פעולות שננקטו על ידי המשיבות שהינן כבר בגדר "מעשה עשוי" ושלגביהן נקבע לא אחת כי **"הכלל בדבר 'המעשה העשוי' קובע כי במקרים מסוימים, בהם מדובר במעשה שביצעו נגמר בשלמותו או בחלקו המכריע, אין מנוס אלא לדחות השגה ערעורית אף אם לכאורה יש בה ממש לגופה..."** (עע"מ 73444/16 הועדה המקומית לתכנון ובנייה ירושלים נ' ועדת הערר המחוזית, פסקה 21 (28.8.17)).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

117. בהתאם ולשם הדוגמא על פי הנתונים שהוצגו, בחודשים אפריל – יוני 2024 חל גידול עצום במספר חזירי הבר שהומתו בחיפה ביחס לחודשים קודמים, ובחודש מאי 2024 לבדו הומתו למעלה מ-200 חזירי בר (ראו איור 11 עמ' 141 לנספחי העירייה). לעומת זאת בחודשים האחרונים חלה ירידה מהותית במספר ההמתות ובחודש ספטמבר 2024 הומתו 50 חזירי בר וזהו הנתון האחרון שלפני. לאור כלל "המעשה העשוי" הדיון שלפני יתמקד בהמשך פעולות המשיבות על בסיס נתונים של ירידה הולכת ונמשכת בהיקף ההמתה של חזירי בר, וינתן משקל מופחת אם בכלל, לשאלת ההצדקה שהייתה אם הייתה להיקף החריג של מספר חזירי הבר שהומתו לדוגמא בחודשים מאי – יוני 2024.

המצב העובדתי בפועל

118. **שלישית**, אני מוצא לנכון להקדים ולהדגיש כי ככלל מצאתי את תיאורה של העותרת ביחס למצב הדברים בפועל כתיאור חלקי ואף מטעה לעיתים של העובדות כהווייתן. כך לדוגמא במבוא לעתירה נטען כי המשיבות "... ממשיכות לשלוח קבלנים פרטיים המבצעים ירי חסר הבחנה בחזירי בר, לעיתים תוך גרימת סבל קשה לחזירים הנובע מאי וידוא המתתם, ותוך שימוש בנשק חם העולה לכדי סיכון התושבים".

119. בניגוד לתיאור האמור הוכח לפני, כי הירי המבוצע בחזירי הבר איננו ירי "חסר הבחנה" אלא ירי תחום, המבוצע על פי הנחיות רט"ג אך ורק כנגד חזירי בר "סוררים", הגדרה המבוססת על קריטריון מקצועי שנקבע על ידי גורמי המקצוע ברט"ג. כמו כן אותם "קבלנים פרטיים" המבצעים את הירי בפועל הינם בסה"כ שני ציידים שעברו את כל ההסמכות הנדרשות וקיבלו היתרי ציד מרט"ג לכאורה על פי סמכותה הקבועה **בחוק להגנת חיית בר**. זאת ועוד, בהיתרים המיוחדים צוינו פוליוגונים (איזורי ציד) שרק בהם הירי מותר, וכפי שצוין על ידי המשיבות אותם פוליוגונים נקבעו על סמך נתוני דיווחים ותצפיות שהתקבלו אצל המשיבות ביחס למקומות בהם ניכרה נוכחות מוגברת של חזירי בר.

120. גם ביחס לטענה בדבר סיכון תושבים בירי, המסד העובדתי שהונח לפני על ידי המשיבות ולא נסתר הוא שכל פעולת ירי מבוצעת בתיאום ושיתוף של משטרת ישראל, הירי בפועל מבוצע מטווח קצר ביותר, וכלי הנשק והתחמושת בהם עושים הציידים שימוש הינם כאלה המיועדים אך ורק לירי מטווח קרוב, ובכל מקרה של תנועת חזיר שיש בה כדי "לסגור" זווית ירי, לא מבוצע ירי (ראו בין היתר בסעיף 108 לעיל).

121. להשלמת התמונה אציין כי כפי שהוכח לפני, פעולת דילול חזירי הבר באמצעות ירי, הינה רק אחת מהפעולות הננקטות כנגד חזירי הבר, וכפי שפורט לעיל, העירייה השקיעה בשנים האחרונות מיליוני שקלים בפעולות נוספות בתחום הסניטציה, אכיפה כנגד האכלת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

חיות בר שלא בהתאם לדין, חסימת דרכי גישה לחזירי הבר, הסברה לציבור ועוד (ראו פירוט לדוגמא בסעיף 96 לתשובת העירייה), וגם בנושא זה אין כל טענה בפי העותרת שלפיה הנתונים שהוצגו לפני אינם נכונים או אינם מדויקים.

122. כל האמור לעיל ביחס למצב העובדתי, אינו מסיים את הדיון בעתירה, ואינו מייצר את הצורך בבחינה משפטית האם פעולות המשיבות עומדות בהוראות הדין והפסיקה. עם זאת, נקודת המוצא לדיון, בהיעדר תשתית עובדתית סותרת מטעם העותרת, תהיה כי כל המסד העובדתי שהונח על ידי המשיבות, הינו נכון, ולא נסתרה לגביו "חזקת התקינות המינהלית" העומדת לזכות המשיבות, שכן כפי שנקבע "... ביחס לפעולותיה של רשות מנהלית עומדת חזקת התקינות המנהלית וחזקת החוקיות ועל העותרים מוטל הנטל להפריכן. לצורך כך, אין די בטענה סתמית, אלא יש צורך בביסוס הנשען על תשתית ראייתית כוללת..." (בג"צ 5801/15 דיבובי אהרון מאיר נ' ממשלת ישראל-משרד החינוך, פסקה 31 (18.1.18)), וכאמור העותרת לא הניחה תשתית עובדתית נגדית מבוססת לטיעוני המשיבות. בהתאם גם נבחן כעת את טענותיה המשפטיות של העותרת.

חוקיות מתן היתרי הצייד המיוחדים על ידי רט"ג

123. כפי שפורט לעיל, אין מחלוקת על כך שעל פי החוק להגנת חייית הבר, ניתנה לשר החקלאות הסמכות ליתן היתרי ציד כלליים או מיוחדים לחזירי בר, למטרות שהוגדרו בסעיף 3 לאותו חוק ובכלל זה לצורך שמירת האיזון בטבע ו/או מניעת סכנה לאדם או לחי ולמניעת מחלות מידבקות בהם. כעולה מתשובת רט"ג סמכות זו הואצלה למנהל רט"ג (נספח 1 לתשובה), ונותרה בידיו גם לאחר שכל יתר סמכויות שר החקלאות הקבועות בחוק להגנת חייית הבר הואצלו לשר להגנת הסביבה (השר לאיכות הסביבה כתוארו במועד ההעברה) על פי החלטת ממשלה משנת 1995 (נספח 2 לתשובת רט"ג).

לעמדתני, הותרת הסמכות למתן היתרי צידה בידי מנהל רט"ג, מעידה על כך שרשויות המדינה ראו ברט"ג את הגורם המקצועי והמוסמך ביותר לטפל מחד בהגנת חייית הבר, ומאידך להתיר ציד בהם, שכלל אסור על פי דין, זאת לצורך השגת המטרות שנקבעו בחוק.

124. במאמר מוסגר אני מוצא לנכון לציין כי כעולה מהחלטת הממשלה, בידי מנהל רט"ג, נותרה הסמכות ליתן היתרי צידה כלליים או מיוחדים בהתאם לסעיף 3 לחוק להגנת חייית הבר, לצורך מניעת נזקים לחקלאות, למניעת סכנה לאדם או לחי ולמניעת מחלות מידבקות בהם, אך לא נותרה בידיו הסמכות המופיעה אף היא בסעיף האמור, ליתן היתרי צידה לצורך "שמירת האיזון בטבע".

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

125. בענייננו אינני נדרש לדון ולהכריע בשאלה האם מדובר בהשמטה מקרית, או שמא נעשה הדבר במכוון, זאת מהטעם שהעובדות שהונחו בפני מצדיקות לעמדתי מתן היתרי צידה הן לצורך מניעת סכנה לאדם והן לצורך שמירה על בריאות הציבור, ולפיכך אינני נדרש לשאלת הסמכות ליתן היתרים לצורך "שמירת האיוון בטבע".

מניעת סכנה לאדם

126. בהקשר לסכנה הנשקפת לציבור מחדירת חזירי הבר למרחב העירוני, העותרת טענה כאמור כי החשש מתקיפת תושבים על ידי חזירי הבר הינו "חשש בעלמא", ובכל מקרה לצורך המתת חזיר בר יש לדרוש תשתית עובדתית קונקרטית "מפלילה" כנגד אותו חזיר ספציפי, שלפיה הוא אכן מהווה סכנה לציבור.

127. בניגוד לטענות העותרת אני סבור כי עלה בידי המשיבות להניח תשתית עובדתית מספיקה המצביעה על כך שחדירת חזירי בר למרחב העירוני בחיפה תוך אבדן הפחד שלהם מבני אדם, יצרה בפועל סיכון ממשי לציבור כפי בא לידי ביטוי בין היתר באירועים קונקרטיים, שבהם נפגעו תושבים פגיעות של ממש כתוצאה ממפגש עם חזירי בר (ראו בין היתר תצהיר כהן ניסן, וכן האמור בדו"ח המשותף (סעיף 8 לעיל)).

128. אוסיף ואציין כי לעמדתי, הסיכון לשלום הציבור אינו צריך לבוא לידי ביטוי רק בתקיפה ישירה של תושבים על ידי חזירי הבר, אירועים שאין חולק שאירעו רק במספר מועט של מקרים. גם כניסה לא מבוקרת של חזירי בר לנתיבי תחבורה או התקרבות חופשית שלהם לתושבים הגורמת לאותם תושבים להימלט מפניהם, כל אלו סיטואציות שכאשר הן מתרחשות בתדירות גבוהה הן יוצרות סיכון גופני ובריאותי ופגיעה באורח החיים התקין של הציבור, באופן אשר עשוי להצדיק, בהיעדר פיתרון אחר, מתן היתר צידה מיוחד המאפשר ירי והמתה של אותם חזירי בר.

129. אפנה בעניין זה לעקרונות היסוד כפי שנקבעו בפסיקה. עוד בבג"צ 6446/96 העמותה למען החתול נ' עיריית ערד (להלן - "עניין עיריית ערד") פ"ד נח(1), 769, 781 נקבע ע"י כב' השופט שטרסברג-כהן כי "דומה, כי אין מי שיחלוק על כך שזכות החיות לחיות איננה מוחלטת והיא נסוגה - למצער - מפני הצורך להגן על חייו, על בריאותו ורווחתו הגופנית והנפשית של האדם. לתכלית זו הוענקו לרשויות סמכויות להגן על האדם מפני סיכונים הצפויים לו מצד בעלי החיים". לעמדתי, מהגדרה מרחיבה זו של האינטרסים של האדם אשר הגנה עליהם גוברת על זכות החיות לחיות, עולה כי ניתן להצדיק מתן היתר ציד לחזירי בר במרחב העירוני בחיפה, לא רק בנסיבות שבהן מוכח ביחס לחזיר ספציפי כי קיימת ממנו סכנת תקיפה ופגיעה, אלא גם בנסיבות בהן קיים "רק" חשש כללי מפגיעה גופנית שתיגרם

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

- 1 מחזירי הבר המשוטטים במרחב העירוני, לרבות עקב החרדה הנגרמת לחלקים נרחבים
- 2 בציבור כתוצאה ממפגש קרוב עם, העלולה להובילם להימלטות מהם תוך סיכון לגרימת
- 3 חבלה.
- 4
- 5 130. בהקשר זה יפים דבריה של כב' השופטת שטרסברג כהן באותו פסק דין, שאמנם
- 6 נאמרו ביחס לחשש מהתפרצות מחלת הכלבת, אך נכונים בעיני לענייננו ולפיהם "אין מקום
- 7 לדרוש מן הרשויות המקומיות לפעול רק כאשר ייווצר מצב חירום ממשי, לאחר שפשה
- 8 החולי בקרב חתולי ההפקר בצורה המסכנת את בני האדם. יש ליתן לרשויות המקומיות את
- 9 הכלים למנוע מראש קיומם של התנאים המביאים למצב של סיכון כאמור. נקיטת צעדי מנע
- 10 היא הכרחית, ומחובתן של הרשויות לנקוט צעדים אלה כדי לקדם פני רעה, כמובן כאשר
- 11 רעה זו היא מבוססת ואינה חשש בעלמא...." (שם, עמ' 793). כאמור לעיל, התשתית
- 12 העובדתית אותה הניחו העירייה ורט"ג, מצביעה על פוטנציאל סכנה ממשי של פגיעה גופנית
- 13 בתושבים בחיפה, על ידי חזירי בר שחדרו למרחב העירוני, פוטנציאל שהתממש במספר
- 14 מקרים, והמשיבות אינן נדרשות להמתין עד להתממשות נרחבת של פוטנציאל זה בכדי שהן
- 15 יהיו רשאיות לנקוט גם בצעדי המתה.
- 16
- 17 131. אזכיר גם את דעתו של כבוד השופט א' גולדברג בעניין "עיריית ערד" אשר לא שלל
- 18 את האפשרות למתן סמכות עקרונית לרשות העירונית לפעול להמתת בעלי חיים, מכח
- 19 סמכותה עפ"י פקודת העיריות להסרת "מטרד" לציבור, תוך שהוא קובע כי "משקלו של
- 20 הצורך החברתי בנוחות ודאי שפחות הוא ממשקלו של הצורך להבטיח את בריאות הציבור.
- 21 ואולם מאחר שלא ניתן לבטל כליל את הצורך האנושי לרווחה, יש למצוא את נקודת האיזון
- 22 המבטאת את משקלה של החובה להגן על בעלי החיים – מזה, ואת משקלו המופחת של
- 23 הצורך האנושי ברווחה – מזה" (שם, עמ' 812). בהתאם נקבע על ידו כי ככל שמדובר במטרד
- 24 הנגרם מבעלי חיים, הצדקה להמתת אותם בעלי חיים תהיה רק כשמדובר בפגיעה הנחזית
- 25 "כפגיעה קשה וחמורה ברווחת החברה הגובלת בשיבוש אורחות חיים תקינים". לעמדתו,
- 26 היקף תופעת חדירת חזירי הבר למרחב העירוני בחיפה ותוצאותיה, עולים כדי "שיבוש
- 27 אורחות החיים התקינים" באופן היכול להצדיק במקרים מסוימים את המתתם, אליבא
- 28 דשופט גולדברג.
- 29
- 30 132. להשלמת התמונה אציין כי כל הצדדים הפנו לקביעת בית המשפט העליון בעניין
- 31 "מגן לחתול", אשר דן בסמכות שהוקנתה בחוקים שונים להמתת בעלי חיים וקבע כי
- 32 "תחיקה זו מעגנת אינטרסים חיוניים, ובראשם הצרכים הקיומיים של בני-האדם וההגנה
- 33 על בריאותם. לאינטרסים אלה משקל מכריע. באיזון בינם לבין אינטרס ההגנה על בעל חיים
- 34 ידם של ערכים אלה היא על העליונה ככל שהסכנה לקיום האדם ולבריאותו גדולה יותר,
- 35 ואולם נקודת האיזון משתנה כשמדובר בפגיעה שאינה עולה כדי סכנה ממשית לבני-אדם.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

אכן, לאדם אינטרסים נוספים הראויים להגנה, ובהם נוחות ורווחה, כמו גם יעילות ההקצאה של משאבי הרשויות המופקדות על בריאות הציבור, אך משקלם של אינטרסים אלה פחות. באיזון בינם לבין ההגנה של בעלי החיים ניתנת לאחרונה משקל רב...". לעמדתו, אין לפרש את דברי בית המשפט לעיל כשוללים קטגורית המתת בעלי חיים, כל עוד לא הוכחה סכנה ממשית קונקרטית לצרכים הקיומיים של האדם. מה שנקבע הוא כי ככל שמתרחקים אנו מאותה סכנה ממשית לצרכים הקיומיים של האדם, כך תשתנה נקודת האיזון לטובת בעלי החיים, והאפשרות לנקוט בצעד של המתת בעלי חיים, תוגבל למקרים מצומצמים יותר, אך תיוותר עדיין כאפשרות פעולה במקרים מסוימים.

שמירה על בריאות הציבור

133. כל האמור לעיל, נכון לעמדתי בשינויים המחויבים, גם ביחס לסכנת הפגיעה בבריאות הציבור מחזירי הבר, הן בשל פוטנציאל התחלואה כפי שפורט בחו"ד ניסימיאן (ראו סעיפים 12-13 לעיל), והן בשל מפגעי התברואה הנגרמים עקב הפיכת פחי אשפה ע"י חזירי הבר. כאמור, העותרת טענה כי לא ניתן לקבל טענה זו משמוכח כי רט"ג אינה מקפידה על עריכת בדיקות ודגימות, לכל הפחות ב-10% מחזירי הבר המומתים.

134. אכן, גם רט"ג אינה חולקת ואינה מתנערת מחובתה להקפיד על ביצוע בדיקות בהיקף שנקבע בחזירי הבר שהומתו, אך בצד האמור יש לזכור כי בעניין עיריית ערד שם נדונה סמכותו של רופא וטרינרי שהוסמך לצוות על השמדת כל בעל חי אף אם הוא רק "חשוד" בהיותו נגוע בכלבת, כב' השופטת שטרסברג כהן קבעה כי "... אין לדרוש קיום חשד למחלת הכלבת בבעל חיים ספציפי, ודי בחשד המתייחס לסוג או לקבוצה של בעלי חיים" (שם, עמ' 780) וקביעה זו נומקה בהיעדר אפשרות מעשית לביסוס חשד ספציפי ביחס לכל בעל חיים.

כך בענייננו, די בפוטנציאל התחלואה עליו הצביע ד"ר ניסימיאן ביחס לחזירי הבר באופן כללי ובחשש הבריאותי הנוצר עקב מעשיהם, בצירוף העובדה שאין זה מעשי לדרוש כי כל חזירי הבר יתפסו תחילה ויבדקו ורק אם ימצאו חולים יומתו, בכדי לקבוע כי קיים בסיס להוצאת היתרי צידה מיוחדים לחזירי בר בחיפה, מתוך צורך בהגנה על בריאות הציבור, וכאמור לעיל, אין לדרוש מהמשיבות להמתין עד למימוש פוטנציאל התחלואה מחזירי הבר, בכדי לנקוט בהליכים נדרשים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

המתת חזירי בר "סוררים" בלבד

135. בצד ההצדקה העקרונית למתן היתרי צידה מיוחדים להרג חזירי בר במרחב העירוני בחיפה, בשל הסיכונים שהם יוצרים ובהיעדר פתרון אחר, גם המשיבות מסכימות לכך כי חלה עליהם החובה לוודא כי פעולות ההמתה אינן מבוצעות ללא הבחנה כנגד כל חזיר בר המצוי במרחב העירוני בחיפה, אלא יש לשאוף למקד את פעולות ההמתה לאותם חזירי בר המהווים מקור סיכון.

136. כפי שפורט לעיל, גורמי המקצוע ברט"ג **והם בלבד** (ולא הציידים או הפקחים או העירייה כפי שטענה העותרת), קבעו קריטריון שלפיו מתן היתר צידה יהיה רק כנגד "**חזירים סוררים**" ש"**הם חזירים שאיבדו את החשש מבני אדם, ורואים בו מקור מזון**" ורק לגביהם נקבע כי הם מסוכנים ואין ברירה אלא להמיתם (סעיף 3 לנספח למסמך ההבנות).

137. העותרת טענה כי הקריטריון לעיל, הינו רחב ואמורפי, ומוביל להכללת כל חזיר בר המצוי במרחב העירוני בחיפה, בקבוצת "**החזירים הסוררים**", אך אינני מקבל טענה זו ממספר טעמים. ראשית, ההגדרה לעיל, נקבעה כאמרו ע"י גורמי המקצוע ברט"ג והיא מבוססת על ידע והיכרות מקצועית-אקולוגית עם תכונות חזירי הבר כחיית בר. למותר לציין כי מדובר בתחום ובנושא המצוי בליבת הידע המקצועי של רט"ג, וכפי שצוין לעיל רשויות המדינה מצאו לנכון להפקיד בידי מנהלה את הסמכות למתן היתרי צידה, ולהותירה בידיהם גם לאחר שכל יתר הסמכויות המוקנות **בחק להגנת חית בר** הועברו למשרד להגנת הסביבה.

138. לבחירה דווקא במנהל רט"ג כאחראי על מתן רישיון ציד בחיות בר היגיון ברור. בעוד גופים אחרים עשויים להיות "חשודים" בכך שהגנת חיית הבר, אינה עומדת בהכרח בראש סדר העדיפויות שלהם, רט"ג היא גוף שכל ייעודו היא שמירת הטבע והגנה עליו ובכלל זה על החי שבן. בהתאם, כשגוף זה מגיע למסקנה לפיה ניתן להתיר ציד של חיית בר מסוימת, נקודת המוצא תהיה כי הוא שקל כראוי את אינטרס ההגנה על חיית הבר, בטרם ניתן על ידו היתר הציד, ובית המשפט ימנע ככלל מהתערבות בשיקול דעתו בשאלות שעניינן הפיקוח והשמירה על ומפני חיות הבר.

139. בהקשר זה נקבע לא אחת "... **בית משפט זה ייטה שלא להתערב בהחלטה שבמומחיות, אשר מצויה בגרעין שיקול הדעת של הרשויות המוסמכות ונשענת על שיקולים מקצועיים מובהקים**... וזאת בפרט כאשר במוקד הענין נוצרת השמירה על **בריאות הציבור**..." (בג"צ 3054/21 שי דנון נ' היועצת המשפטית לממשלה, פסקה 16 (19.2.24)). בהתאם, לא מצאתי כי קיימת הצדקה להתערב בקריטריון ה"חזיר הסורר" שנקבע על ידי רט"ג.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

140. קביעה זו מתחזקת גם נוכח העובדה שהעותרת לא הגישה חוות דעת מקצועית ובה הצעה לקריטריון אחר, ואדגיש כי גם אם הייתה מוגשת חוות דעת מטעמה, יש לזכור את קביעת הפסיקה לפיה: "הלכה מושרשת היא כי בית משפט זה לא יתערב בהחלטת הרשות המוסמכת שבתחום מומחיותה המקצועית של הרשות אך מן הטעם שישנן חוות דעת מקצועיות סותרות [...]". הלכה זו נובעת ממושכלות היסוד של הביקורת השיפוטית שלפיהן בית משפט זה אינו בא בנעלי הרשות, ובמיוחד כך כשמדובר בהכרעה בסוגיות מקצועיות מובהקות שבהן נהנית הרשות מהידע המקצועי, מהמומחיות ומהניסיון הרלוונטיים לקבלת ההחלטה" (בג"ץ 6269/12 הנהגת ההורים הארצית נ' שר החינוך [פסקה 16] פורסם בנבו (29.4.2015)).

141. בבחינת למעלה מהדרוש אציין כי אף לגופו של עניין אני מקבל את טענת המשיבות שלפיהן מדובר בקריטריון פשוט וברור. אפנה בעניין זה, בין היתר, להסברו הבהיר והממצה של אקולוג רט"ג בדיון שהתקיים לפני, ולפיו חזיר בר במצבו הטבעי, בורח מיד כשאדם מתקרב אליו, והוא נרתע מכל מגע עם בני אדם. לפיכך, כאשר חזיר במרחב העירוני אינו נוהג כך, מאיליו ברור כי הוא חזיר בר "סורר", אשר איבד את הפחד מבני אדם, וכאמור רואה בהם מקור מזון, ובהתאם יוצר מעצם טבעו "החדש" את כל אותם סכנות ומטרדים המצדיקים, בחוסר ברירה את המתתו.

הצורך והצעדים הנדרשים בכדי לוודא כי אכן מדובר בחזיר "סורר"

142. כעולה מטיעוני רט"ג, הסכנות הנוצרות כתוצאה מנוכחות חזירי הבר במרחב העירוני בחיפה, אינן אינהרנטיות לטבעו של חזיר הבר ככלל, אלא הן נובעות משינוי שחל בחלק מחזירי הבר אשר בא לידי ביטוי באבדן הפחד מהאדם וסביבתו. כפועל יוצא מכך, ועל פי טיעוני המשיבות עצמן, אין הצדק חוקי למתן היתר ציד, לחזיר בר במצבו "הטבעי" כחיה הפוחדת מבני אדם וככלל מתרחקת מהסביבה העירונית.

143. בהתאם, קיים הכרח לנקוט בפועל צעדים מעשיים, שיהוו תנאי להיתר הציד, אשר יוודאו כי הציידים עורכים הבחנה בין חזיר "סורר" שאיבד את הפחד מבני אדם ורואה בהם מקור מזון קבוע לבין חזיר בר "טבעי" אשר נקלע בטעות למרחב העירוני לדוגמא בשל מקור מזון גלוי שמשך אותו אליו, וכל רצונו הוא לספק את צרכיו ולהימלט חזרה למקומו הטבעי.

144. בעניין זה, טענו כאמור נציגי רט"ג כי הציידים נגשים בהפעלה "רועשת" אל חזירי הבר, כשהם רכובים, "עושים רעש", ועם אורות, וכאמור מנהל המרחב ברט"ג העיד לפני כי "רמת ההפרעה היא כזאת שחזיר הבר, שהוא לא חזיר עירוני, הוא כבר לא שם" (פר' הדיון מיום 29.10.24 עמ' 5 ש' 1-3) וכן אפנה לדבריו של אקולוג מחוז צפון (סעיף 108 לעיל).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

1 זאת ועוד, הודגש בפני כי התחמושת והנשק בהם נעשה שימוש מיועדים לירי מטווח קרוב
2 בלבד, כך שלא ניתן באופן מעשי לירות בחזיר בר אלא אם כן הוא איבד לחלוטין את הפחד
3 מבני אדם, ואינו זז גם כשמתקרבים אליו אף למרחק של מספר מטרים (ראו סעיף 97 לעיל).
4
5 כמו כן, רט"ג טענה (סעיף 50 לתשובתה) כי המורשים בצידת חזירי בר "**מונחים להמית**
6 **רק חזירי בר סוררים, ועל כן, במקום בו הם מזהים חזיר בר והוא בורח מהם, ההנחיה**
7 **הברורה של רט"ג, כפי שהיא מועברת באופן תדיר ושוטף למורשים – היא להימנע מירי**
8 **לעברו**".
9
10 145. אלא שכפי שעלה מטיעוני הצדדים, כל אותן הנחיות מהותיות, הינן בגדר "**תורה**
11 **שבעל פה**" המועברת לצדידים באופן שוטף ע"י המפקחים מטעמה של רט"ג, ומצב דברים זה
12 לעמדתני אינו יכול לעמוד בביקורת שיפוטית, והוא מחייב שינוי, בדרך של הסדרה **בכתב** של
13 כל ההנחיות לעיל, **במסגרת וכחלק מהיתר הצידה המיוחד**.
14
15 146. כעולה מהיתרי הצידה המיוחדים שצירפה רט"ג לתשובתה (נספח 5), רט"ג עצמה
16 ראתה, ובצדק, הכרח לפרט בהיתר **בכתב** את כל התנאים הנדרשים לביצוע הירי בפועל,
17 לרבות צירוף מפות בהם סומנו האזורים (פוליגונים) שרק בהם הירי מותר.
18
19 בהתאם, ברור והכרחי הוא שגם התנאי המהווה את הבסיס לכל היתר הירי, שלפיו מדובר
20 בחזיר "**סורר**" ולא בחזיר "**רגיל**", חייב להופיע בהיתר הציד עצמו, ובצד התנאים הטכניים
21 המפורטים כיום בהיתר, חייבים להיות מפורטים גם הצעדים הנדרשים על מנת **לוודא** כי
22 מדובר בחזיר "**סורר**".
23
24 147. בהיתרים המיוחדים אין כיום כל ציון או אזכור לאמור לעיל, ויותר מכך ההיתר
25 כולל פעולות אשר על פניהן אינן מתיישבות עם הצורך לוודא כי מדובר ב"**חזיר סורר**", כגון
26 ההיתר המופיע "**בשיטות ירי**" לביצוע "ירי ממארב", טכניקת ירי שעל פניו אינה כוללת הגעה
27 וגישה "**רועשת**" לחזיר תחילה בכדי לוודא שהוא אינו בורח. זאת ועוד, בניגוד לנטען לפני,
28 אין כל מגבלה בהיתר המיוחד על סוג כלי הנשק, או סוג התחמושת ולא מצוין בדרך כלשהי,
29 כי הירי המותר הינו מטווח קצר בלבד, הגבלה המשתלבת אף היא עם הצורך להתקרב לחזיר
30 ולוודא שהוא אכן אינו בורח.
31
32 148. הצורך בהסדרה מפורשת ובכתב של כל האמור לעיל, כחלק מהיתר הציד המיוחד,
33 נובע הן בשל מהותיות ההוראות הנוגעות לזיהוי של "חזיר סורר" אשר יישומן מהווה כאמור
34 תנאי **חוקי הכרחי** לביצוע הירי והן מכח חובת כל רשות מינהלית לבסס את מדיניותה, על
35 הנחיות וכללים **ידועים וברורים** שיהיו ידועים בעניננו גם לצדידים ואף לציבור בכללותו.
36

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

בהקשר לציידים, קיימת חשיבות נוספת בהכללת ההוראות בהיתר הציד, בכדי ליתן אפשרות לנקיטת צעדים כנגדם עד כדי אישומים פליליים, באם לא יפעלו בהתאם להוראות אלו, צעדים שיתקלו בקשיים ראייתיים באם אותן הוראות יישארו כהנחיות בעל פה.

בענין זה ראו על דרך ההיקש את הפסיקה בנוגע לחובת הרשות להעלות על הכתב ולפרסם את הנחיותיה הפנימיות בעע"מ 9187/07 לוזון נ' משרד הפנים, פסקה 60 (24.7.08), עת"מ (ת"א) 12848-05-11 קלרסי סטריהן נ' שירותי בריאות כללית מחוז דן, עמ' 10 (24.3.13), וכן סעיף 6 לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998, וכן אפנה לעע"מ 7189/11 אזחמאן נ' מדינת ישראל משרד התחבורה והבטיחות, פסקה 44 (9.10.13), שם צוטטו הדברים הבאים: "בפרסום הכללים אשר לפיהם פועלת הרשות המינהלית יש כדי להוות מחסום כנגד שרירות לב שלטונית, ובנוסף פרסומים של הכללים חושף אותם, ובכך גם את הרשות, לביקורת ציבורית ואף שיפוטית....".

149. יודגש, כי הן רט"ג והעירייה קיבלו והסכימו באופן עקרוני, במהלך הדיון להסדרה במסגרת היתר הציד המיוחד של הנושאים שפורטו לעיל. בהתאם ולאור כל האמור לעיל, אתן צו המורה לרט"ג לכלול בכל היתרי הציד המיוחדים הניתנים על ידה ביחס לחזירי בר בחיפה מכאן ולהבא וכן לתקן את היתרי הצידה הקיימים כיום, כך שיכללו הוראות והנחיות מתאימות והכל כפי שיפורט בסוף פסק הדין.

מידתיות

150. מסקנתי לעיל בדבר ההצדקה העקרונית הקיימת לרט"ג למתן היתרי צידה לחזירי בר, אינה מייטרת את הצורך בקיום דיון בשאלה האם המשיבות מילאו אחר דרישת המידתיות, ובאופן ספציפי האם המשיבות מיצו את האפשרות לנקוט באמצעים נוספים כנגד חזירי הבר אשר אינם כוללים המתה שלהם.

151. בענין זה, העותרת הפנתה בין היתר לרע"א 1684/96 עמותת "תנו לחיות לחיות" נ' מפעלי נופש חמת גדר בע"מ ואח' (22.6.1997) (להלן- "עניין חמת גדר"), שם אסר בית המשפט על קיומו של מופע בידור, במסגרתו מוצג מאבק של אדם ותנין הכולל בין היתר טלטול של התנין בזנבו ותפיסת לסתותיו, מהטעם שהוא מהווה עבירה על הוראות סעיף 2(א) לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994 (להלן- "חוק צער בעלי חיים"). לעניינו חשובה קביעתו של השופט חשין ולפיה בבוא בית המשפט לבחון סוגיה שעניינה סבל הנגרם לבעלי חיים יבחן בית המשפט לאיזו תכלית גרם האדם סבל לבעל החיים? האם האמצעי שהאדם נקט אותו הוא אמצעי ראוי? האם יש שקילות בין הסבל לבין התכלית והאמצעים, דהיינו האם התקיים מבחן "המידתיות" (עניין חמת גדר, פסקה 22).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

152. ברור הוא כי נסיבות הדיון ב"עניין חמת גדר", אינן דומות כלל לענייננו, אך עדיין אין בכך כדי לייתר את הצורך בבחינת דרישת "המידתיות". בהקשר זה העותרת הפנתה "לעניין מגן לחתול", שם נדון נוהל עירוני שגובש להמתת חתולי רחוב אשר יצרו עפ"י הנטען מגוון בעיות ובכלל זה "סכנה לפגיעה בבריאותם של בני-אדם וחשש לפגיעה בנוחותם" (שם, עמ' 209), וביחס לאותו נוהל נקבע כי "המתת חתולי רחוב חייבת איפוא להיעשות במשורה, תוך תחימתה בגבולות ברורים ככל האפשר של זמן ומקום והגבלת הנסיבות שבהן ניתן להוציאה לפועל. עליה להיות הצעד האחרון, הננקט רק כשלא ניתן להגן ביעילות על שלום בני-האדם באמצעים אחרים שעלותם סבירה" (שם, עמ' 209) (דגש שלי ש.מ.). העותרת טענה כי בענייננו קיימים אמצעים חלופיים כגון: סניטציה, גידור והסברה שטרם מוצו, ולא ניתן לעבור להמתת חזירי הבר כל עוד לא מוצו אמצעים אלו.

153. אני דוחה את טענת העותרת ממספר טעמים. ראשית, וכאמור לעיל, העותרת אישרה כי אכן קיים קונפליקט בין האדם וחזירי הבר וכי התכלית של הוצאת חזירי הבר מהמרחב העירוני היא תכלית ראויה (פר' מיום 29.10.24, עמ' 8 ש' 8-9). כן אישרה העותרת כי היא איננה מציעה פתרונות אחרים מאלו המיושמים ע"י המשיבות (שם, ש' 10-14) ויתכן כי די בעובדה זו כדי להביא לדחיית טענתה של העותרת.

154. שנית, לא מצאתי בסיס להרהר אחר הצהרתה הברורה של רט"ג כפי שעוגנה גם במסמך ההבנות, שלפיה ההיתרים המיוחדים הניתנים על ידה, הינם רק אמצעי משלים לכל הפעולות שנקטות ע"י העירייה ואשר פורטו לעיל, והצהרת העירייה במסמך ההבנות לפיה ברור לה שנקיטת הפעולות המשלימות על ידה במידה הנדרשת להנחת דעתה של רט"ג מהווה תנאי למתן היתרי הציד.

גם לא מצאתי כי עלה בידי העותרת לערער את חזקת התקינות המינהלית הנוגעת לקביעת רט"ג שלפיה העירייה נוקטת בפעולות משלימות במידה הנדרשת על ידה, באופן המצדיק גם את הפעלת האמצעי המשלים, שהינו המתת חזירי הבר.

155. מבחינת למעלה מהדרוש, אציין כי כפי שפורט בהרחבה לעיל, העירייה אכן השקיעה ומשקיעה משאבים מרובים של מיליוני שקלים בפעולות שונות שנועדו למנוע את כניסתם של חזירי הבר למרחב העירוני בחיפה, ולא מצאתי לקבל את טענת העותרת לפיה מאמצים אלו לא מוצו בין היתר בשים לב לכך שטענה זו איננה נתמכת בחוות דעת מקצועית כלשהי, אלא בסברות כאלו או אחרות של העותרת ונציגיה, שאין בהן כדי לעמוד מול עמדתן המקצועית של המשיבות.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

156. כך ורק לשם הדוגמא אין מחלוקת על כך שהעירייה הרחיבה ותגברה את היקף פינוי האשפה בשכונות מסוימות גם בשעות הצהריים ואחה"צ (ראו סעיף 33 לעיל). יתכן, ואינני קובע מסמרות בכך, כי ניתן להגדיל את היקף התגבור לשכונות נוספות, אלא שבדיוק בנקודה כזו, נכנס עיקרון העל שלפיו בית המשפט אינו שם את שיקול דעתו במקום שיקול דעתה של הרשות האחראית, ובשים לב גם לכך שרט"ג לא מצאה לנכון להציב כתנאי למתן היתרי הציד, תגבור בהיקף נרחב יותר של פינוי האשפה, ואף העותרת לא טרחה להניח לפני תשתית מקצועית אחרת, אין לי אלא לדחות את טענת העותרת ל"אי מיצוי" פעולות בתחום הסניטציה.
- 9
- 10 האמור ביחס לפעולות הסניטציה נכון גם ביחס לכל יתר ממשקי הפעולות בהם נקטה העירייה (חסימת דרכי גישה לשכונות, אכיפה כנגד האכלה שלא כדין, הסברה לציבור ועוד').
- 12
- 13 157. זאת ועוד, כל הפעולות לעיל נועדו **למנוע** מראש כניסה של חזירי בר למרחב העירוני, ואולם כפי שהוכח לפני, פעולות אלו אין ולא היה בכוחן למנוע את הכניסה **בפועל** של חזירי בר "סוררים" למרחב העירוני ולא נטען ע"י העותרת, ולא כל שכן שלא הוכח בחוות דעת מקצועית נגדית, כי קיים אמצעי אחר שפגיעתו פחותה, עלותו סבירה, והוא ניתן ליישום, להרחקת אותם חזירי בר סוררים שכבר התמקמו במרחב העירוני וקבעו בו את משכנם הקבוע, שלא בדרך של המתתם וגם בעובדה זו יש כדי להביא לדחיית טענת המידתיות.
- 19
- 20 158. להשלמת התמונה אציין כי לאור הפסיקה הקיימת אכן אין חולק כי חלה חובה על המשיבות **לבחון** האם ניתן להימנע מהמתת חזירי בר באמצעות נקיטת אמצעים אחרים שפגיעתם נמוכה יותר (**עניין עיריית ערד**, עמ' 794). אולם, חובה זו אינה בלתי מוגבלת וגם בעניין "**מגן לחתול**" שאליו מפנה העותרת, הקביעה שלפיה המתה צריכה להינקט כצעד אחרון, הותנתה בקיומם של אמצעים יעילים אחרים, שעלותם סבירה.
- 25
- 26 159. בענייננו, כפי שפורט לעיל, העירייה נקטה ונוקטת צעדים שונים למניעת כניסת חזירי הבר למרחב העירוני, ולא הוצג לי צעד חליפי אחר, שיעילותו מוכחת ועלותו סבירה שלא נוסה על ידי המשיבות. כך טענה העותרת כי יש להרחיב את היקף הטמנת פחי האשפה, אך כנגדה טענה העירייה כי מדובר בפרויקט שעלותו כמיליארד ש"ח!! והוא כרוך בקשיים תפעוליים שונים, ובהיעדר כל ראיה מטעם העותרת אין לי אלא לקבל את טענת העירייה. זאת ועוד, מקובלת עלי טענת רט"ג שלפיה, בניגוד לטענת העותרת, מהנתונים שהוצגו עלה כי כל הצעדים שננקטו על ידי העירייה לא הוכחו כיעילים למניעת כניסת חזירי הבר למרחב העירוני. אפנה בעניין זה לדו"ח המשותף ממנו עלה כי בשנים 2019-2021 נפסק דילול החזירים בחיפה, אלא שפעולה זו רק החמירה את הקונפליקט עם חזירי הבר, כפי שבא לידי ביטוי בין היתר בנתוני התביעות כנגד העירייה והתלונות שהתקבלו וכאמור לעיל, משחדרו החזירים "הסוררים" למרחב העירוני, לא נותרה אופציה אלא לפעול להמתתם.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

160. לסיום הדיון בשאלת המידתיות אפנה לגישת הרוב בבית המשפט העליון כפי שבאה לידי ביטוי בעע"מ 861/19 מדינת ישראל משרד החקלאות נ' התאחדות ישראלית של ארגונים להגנת בעלי חיים (26.6.19). בפסק הדין שם נדון ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי אשר ביטל החלטה של מנהל השירותים הוטרינרים להמית כלבים וחתולים, תוך קביעה כי המדינה בזמן אמת לא בחנה כנדרש חלופות פוגעניות פחות מאשר המתה גורפת של בעלי החיים. השופט הנדל סבר בדעת מיעוט כי יש לדחות את הערעור וקבע כי בחינת החלופות על ידי המדינה אינה עונה לנוסחת האיזון המשפטי הנדרש. ואולם דעת הרוב (כב' השופטים פוגלמן ואלרון) סברו כי יש לקבל את הערעור זאת בהתבסס על הליך קבלת ההחלטות של המדינה שהוצג בפני בית המשפט, ובהינתן ההלכה הפסוקה ביחס להיקף התערבות בית המשפט בשיקול דעת גורמים מקצועיים ומוסמכים (שם, פסקה 4 לפסק דינו של השופט פוגלמן ופסקאות 3-4 לפסק דינו של השופט אלרון).

לעמדתי, גישת הרוב בפסק הדין הנ"ל היא שצריכה לשמש אמת מידה להיקף ההתערבות הרצוי בשיקול דעתן של המשיבות ומשהוכח לפני כי העירייה נוקטת בשורת צעדים, ורט"ג סבורה כי פעילות העירייה, מאפשרת ומצדיקה נקיטת צעד משלים של המתת חזירי בר בהיקף שנקבע על ידה, אינני מוצא עילה להתערב בהחלטתן.

האצלת סמכות אסורה

161. בתמצית נזכיר כי העותרת טענה כי רט"ג מאצילה שלא כדין את סמכותה ל"קבלנים פרטיים". לעמדתה, קביעת הגדרה רחבה ואמורפית ל"חזיר סורי", הכללת הוראות טכניות בלבד בהיתרים המיוחדים, קביעת תכנית העבודה ע"י הקבלנים, והמתת חזירים מבלי שיש מידע קודם ביחס לסיכון הקונקרטי הנשקף מהם, כל אלו גורמים להעברה מלאה של שיקול הדעת שהוקנה לרט"ג לקבלנים פרטיים, ובכך כאמור יש משום האצלת סמכות אסורה.

162. אינני מקבל גם טענה זו של העותרת וזאת ממספר טעמים. ראשית, קיים הבדל משפטי מהותי בין הסיטואציות שנדונו בפסיקה אליה הפנתה העותרת (כגון "עניין מגן לחתול", או בג"צ 2303/90 פיליפוביץ נ' רשם החברות פ"ד מו(1) 410 (1992) (להלן - "עניין פיליפוביץ"), ובג"צ 6449/19 עמותת תנו לחיות לחיות נ' מנהל השירותים הוטרינריים (23.8.21)), שם נדונו מקרים בהם הוקנתה בדין סמכות לרשות מינהלית, ולצורך הפעלת סמכותה אותה רשות נעזרה בגוף פרטי, ובמקרה כזה נדונה השאלה האם העזרות זו הינה בגדר "סיוע טכני" בלבד או שמא האצלת סמכות אסורה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

163. בענייננו פני הדברים שונים מהותית. החוק להגנת חיית הבר, איננו קובע כי מנהל רט"ג הוא המוסמך לבצע ציד חיות הבר, ובהתאם לא מתעוררת מלכתחילה השאלה האם השימוש בציידים לצורך ביצוע סמכות זו, מהווה "האצלה אסורה".

כאמור בחוק, מנהל רט"ג הוא אך ורק הגורם המוסמך ליתן אישורי צידה כלליים ו/או מיוחדים, ובהתאם, עצם הענקת סמכויות המתת חיית הבר לציידים איננה כלל "האצלת סמכות" אלא בסה"כ הפעלה כדין של הסמכות למתן רישיון ציד שהוקנתה לרט"ג בחוק.

164. שנית ולחילופין, אני סבור כי הסמכויות הניתנות לציידים אינן עולות כדי "האצלת סמכות", אלא נותרות לעמדתו בגבולות "סיוע טכני" מותר לצורך מימוש סמכות מנהל רט"ג בתחום ציד חיות בר. כאמור לעיל, רט"ג, ורק היא, הגדירה את הקריטריון לקביעת חזיר בר "סורר" שניתן להמיתו, ובעניין זה עמדה רט"ג בדרישת הפסיקה שלפיה "... על הרשות להבטיח כי שיקול הדעת בכל הנוגע לקביעת המדיניות שביסוד הפעלת הסמכות ישאר בידיה..." (בג"צ 5031/10 עמותת עיר עמים נ' הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, פסקה 18 (26.3.12)).

165. זאת ועוד, דחיתי לעיל את טענות העותרת כנגד "עמימות" הקריטריון שנקבע ובכוונתי להורות כאמור, בהסכמת רט"ג, על עיגון בכתב של הנחיות והוראות שתכליתן לוודא כי אכן הציד מבוצע אך ורק כנגד "חזירים סוררים". לכך יש להוסיף את הגדרת אזורי הציד שנקבעה ע"י רט"ג בשיתוף העירייה, על בסיס נתונים שהצביעו על "נקודות חמות" בהן נצפתה נוכחות מוגברת של חזירי בר, את העובדה שההתקשרות עם הציידים מפקחת באופן שוטף ע"י רט"ג הן באמצעות פקחים המתלווים לעתים לציידים, הן באמצעות האפליקציה בה ניתן לצפות במיקום הצייד, והן בחובה למלא דו"ח על כל חזיר בר המומת ע"י הציידים. כלל הפעולות לעיל מצמצמות את מרווח שיקול הדעת המוקנה לציידים, למתחם המותר של היעזרות "טכנית" בגוף פרטי לצורך הפעלת סמכות שאינה בגדר "התפרקות" אסורה מאותה סמכות.

166. בהקשר זה, נזכיר גם כי כפי שנקבע בפסיקה "... חזקה על חוק המעגן סמכות של רשות שתכליתו היא לאפשר לה להיעזר באחרים..." (בג"צ 6173/23 שרשרת מושב עובדים בע"מ נ' מנהל רשות המיסים, פסקה 9 (7.10.24)). כן נציין כי יסוד שיקול הדעת המוקנה לגורם המבצע אינו מהווה אמת מידה בלעדית להבחנה בין האצלה אסורה להסתייעות "טכנית" מותרת, "שכן יתכנו מקרים בהם העברת תפקיד טכני לגורם אחר תדרוש אצילת סמכות בעוד שהתפרקות משיקול דעת מסוים תיחשב כהסתייעות בלבד..." (שם, פסקה 10). בהתאם, גם אם פעולת ההמתה המבוצעת בפועל ע"י הציידים, כרוכה בהפעלת שיקול דעת מקומי בשטח, "גבולות הגזרה" הברורים שנקבעו ליישום שיקול דעת זה, מותירים אותו במתחם המותר שאיננו מהווה "האצלה אסורה" של סמכות.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

167. לקראת סיום אתייחס בתמצית למספר טענות נוספות שהועלו בקצרה בעתירה שגם אותן לא מצאתי לקבל, בכפוף להכנסת הוראה נוספת בהיתר הציד המיוחד כפי שיפורט להלן.

168. היתרי ירי למרחק קטן מ-500 מ' מיישוב – בעניין זה, מקנה כאמור סעיף 3 לחוק להגנת חיית הבר סמכות למנהל רט"ג למתן היתרי ציד, וסעיף 9 לחוק מקנה לו סמכות לקבוע את תנאי ההיתר. בצד האמור, סעיף 4(א) לחוק קובע כי "לא יצוד אדם בתחום חמש מאות מטר ממחנה... ומבית הנמצא בתחום יישוב". לאור הוראות החוק, מתעוררת השאלה האם בסמכות מנהל רט"ג לתת היתר צידה מיוחד, המאפשר ירי בתוך המרחב העירוני, שלא עפ"י הוראות סעיף 4(א) לעיל, כפי שאין חולק נעשה בענייננו.

169. בעניין זה ומבלי להאריך, מקובלות עלי טענות רט"ג והעירייה אשר הפנו בין היתר לדברי ההסבר להצעת החוק המקורית, ודברי ההסבר לתזכיר לתיקון חוק להגנת חיית הבר משנת 2020, ובג"צ 5269/19 עיריית אילת נ' השר להגנת הסביבה (24.2.20), ואף אני סבור כי מקום בו מנהל רט"ג מגיע למסקנה שלפיה לצורך השגת אחת מהמטרות שהוגדרו בסעיף 3 לחוק להגנת חיית הבר, יש מקום למתן היתרי ציד מיוחדים, אזי במסגרת סמכותו זו הוא רשאי אף להתיר ירי בתוך המרחב העירוני שלא בהתאם להוראות סעיף 4 לחוק הנ"ל.

170. כפי שטענו המשיבות, אין זה מתקבל על הדעת שתאומץ פרשנות לחוק שתוצאתה תהיה שמנהל רט"ג, יהיה מנוע מלהתיר ציד של חזירי בר "סוררים" שאף לעמדת העותרת מסכנים את הציבור במרחב העירוני, רק מהטעם שהם מצויים בתוך המרחב העירוני במרחק פחות מ-500 מ' מבתי העיר. קביעה כזו תותיר את הציבור ללא כל הגנה מפני הסיכון המוגבר הנשקף דווקא מאותם חזירים "סוררים" השוהים בתוך תחומי המרחב העירוני בקרבה לבתי המגורים, זאת בסתירה ברורה לכוונת המחוקק ליתן סמכות למנהל רט"ג להוציא היתרי ציד לצורך הגנה על הציבור.

אילו סמכותו של מנהל רט"ג על פי סעיף 3 לחוק הייתה כפופה למגבלה הקבועה בסעיף 4(א) לחוק חזקה על המחוקק כי בסעיף 3 היה מצוין כי סמכותו של שר החקלאות (שהואצלה למנהל רט"ג) למתן היתרי ציד הינה בכפוף ובהתאם ליתר הוראות החוק להגנת חיית בר, ולא זו בלבד שלא כך נעשה, אלא שבדברי ההסבר להצעת החוק המקורית נכתב מפורשות כי "בהיתר כזה יכול שר החקלאות לפטור כל הוראה שבחוק בדבר הצידה" (ראו סעיף 106 לטיעוני העירייה).

171. הוצאת היתרי ציד מיוחדים ע"י פקחים – כפי שהוכח, לטענה זו של העותרת אין כל בסיס, וההיתרים ניתנים רק ע"י מנהל המרחב ברט"ג שאליו הואצלה סמכות מנהל רט"ג, ולא מצאתי עילה להתערב בשיקולי רט"ג בנושא זה ובטענתה שלפיה מדובר בהאצלת סמכות "אנכית" מותרת והכרחית והכל כמפורט בסעיפים 91-93 לתשובתה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

172. שקילת שיקולי צער בעלי חיים – בעניין זה אין חולק על כך שעפ"י סעיף 12א' לחוק להגנת חייית הבר, שהוסף לחוק בשנת 2015, "מי שניתנה לו סמכות לפי חוק זה רשאי, בעת הפעלת סמכותו, לשקול שיקולים לצמצום פגיעה ברווחתם של בעלי חיים כהגדרתם בחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) התשנ"ד-1994, ולקידום מטרותיו של החוק האמור", ולצורך הדיון ומבלי לקבוע מסמרות אני נכון לקבל את טענת העותרת לפיה יש לפרש את המילה "רשאי" כ"חייב" (בג"צ 297/82 ברגר נ' שר הפנים (12.6.1983)).

173. בעניין זה טענה העותרת כי לא קיימת הקפדה של הציידים על המתת חזירי הבר ואלו גוססים לעיתים במשך שעות, והעותרת צירפה מספר סרטונים להמחשת טענותיה. כעולה מטיעוני רט"ג היא אינה חולקת על הצורך לוודא המתה של חזיר הבר הסורר שנורה, בכדי למנוע גסיסתו בסבל. בהקשר זה טענה רט"ג לנסיבות ספציפיות שמנעו את ווידוא ההריגה כמתחייב באירוע שצולם בסרטון (נספח 23 לעתירה), ושמוקדן במניעת הציידים מהשלמת הירי ע"י הקהל שהתאסף במקום. בהיעדר מחלוקת בסוגיה זו, אני סבור כי ראוי, למען הסר ספק, לעגן בתנאי היתר הציד, גם את חובת הצייד, לוודא בירי חוזר במידת הצורך, את מותו המידי של חזיר הבר שנורה, כך שהלה לא יסבול מייסורי גסיסה.

סיכום

174. לאור כל האמור לעיל, אני מורה לרט"ג, בהסכמתם העקרונית של רט"ג והעירייה כפי שעלתה בדיון שהתקיים, לכלול בכל היתרי הציד המיוחדים הניתנים על ידה ביחס לחזירי בר בחיפה מכאן ולהבא, וכן לתקן בתוך 30 יום את היתרי הצידה הקיימים כיום, כך שיכללו הוראות והנחיות בכתב כדלקמן:

(-) הדגשה לפיה היתר הירי הינו אך ורק כנגד "חזירים סוררים" שהינם חזירי בר אשר איבדו את הפחד מבני אדם.

(-) הדגשה כי בטרם הירי חלה חובה על הצייד לוודא כי אכן מדובר ב"חזיר סורר", ולצורך כך על הצייד וצוותו, להתקרב באופן רועש וגלוי אל חזירי הבר "החשודים" כסוררים, תוך מתן אפשרות לאותם חזירי בר לעזוב את מקומם, ורק לאחר ווידוא שאותם חזירי בר אינם זזים ממקומם, ניתן יהיה להמיתם בירי.

(-) קביעת איסור על ירי ממארב, או בכל דרך אחרת כל עוד לא יתבצע הליך מקדים של התקרבות לחזיר הבר "החשוד" ווידוא שאותו חזיר הינו אכן "חזיר סורר".

(-) הטלת מגבלה בהיתר הציד על כלי הנשק או התחמושת בהם ניתן לעשות שימוש, כך שיותר שימוש אך ורק בכאלה המיועדים לירי מטווח קצר בלבד.

(-) הוראה המחייבת את הצייד לוודא כי חזיר הבר שנורה על ידו אכן הומת וזאת גם בדרך של ידי חוזר ("ווידוא הריגה").

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 24-08-17341 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני :

לא מצאתי לנכון לקבוע מסמרות לרט"ג ביחס לנוסח ההוראות הנדרשות, ובענין זה תפעל
רט"ג על פי מיטב ניסיונה המקצועי ושיקול דעתה בליווי אנשי המקצוע הרלוונטיים כפי
שנעשה על ידה עד עתה. עם זאת אני מורה לרט"ג לדאוג לפרסום פומבי מתאים של התנאים
וההוראות לעיל.

למעט האמור לעיל, אני דוחה את כלל בקשת העותרת למתן סעדים כמפורט בעתירתה.

הוצאות משפט

באשר לשאלת ההוצאות אקדים ואציין, כי לא מצאתי ממש בטיעוני העירייה לפיהן יש להטיל
הוצאות משמעותיות על העותרת מחמת העובדה שמדובר בעתירה פוליטית, עובדה הבאה
לידי ביטוי במעורבות של "עותרות נסתרות" בעלות זיקה פוליטית ובכך שהעותרת נוקטת
בהליכים משפטיים בנושא חזירי הבר רק כנגד העירייה, ולא כנגד רשויות מקומיות אחרות.

בענין זה אני סבור כי העירייה כרשות ציבורית, חשופה לביקורת ציבורית ואף משפטית,
וככל שמוגשת עתירה המצביעה על נושא המצדיק בחינה שיפוטית, וכך הם פני הדברים
במקרה שלפנינו, אין זה מעלה או מוריד האם מניעי העותר הם פוליטיים, או האם העותר
נקט בהליכים דומים כנגד רשויות אחרות.

בכל מקרה ולגופו של עניין, עתירת העותרת, מחד, האירה זרקור חשוב על נקודה מהותית
המחייבת הסדרה בהיתרי הצידה המיוחדים, כפי שהוריתי לעיל. מאידך, העותרת עתרה
לקבלת סעדים נרחבים, מרובים ובלתי מידתיים, ומרבית עתירותיה וטענותיה נדחו. זאת
ועוד, לעותרת ניתנה האפשרות לקבל את ההצעה שלה הסכימו העירייה ורט"ג בדיון, אך היא
בחרה, לעמדתי ללא כל הצדקה, לעמוד על מתן פסק דין בעתירה.

לאור כל האמור, מצאתי לנכון לחייב את העותרת בהוצאות משפט אך לא על הצד הגבוה,
ובהתאם אני מחייב את העותרת לשלם למשיבות כל אחת סך של 10,000 ₪ (בסה"כ 20,000
₪).

ניתן היום, כ"ה חשוון תשפ"ה, 26 נובמבר 2024, בהעדר הצדדים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17341-08-24 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' עיריית חיפה ואח'

תיק חיצוני:

שמואל מנדלבוים, שופט

- 1
- 2
- 3
- 4

